

Abstract

People fleeing from their homeland are not a new phenomenon, but in 2015 it escalated violently and Europe experienced the greatest migration since World War II. Over one million people have migrated or fled to Europe, especially because of war and terror. With the refugee crisis, long-term issues resulted in a question about how to successfully integrate refugees which increased the interest in social inclusion measures. Successful labor integration is closely linked to social inclusion, which also created the issue of how to create rapid access to and integration into the labor market which has become more important on the political agenda in many countries around Europe. In addition to promoting social inclusion, labor integration is an economic rational initiative if it is done in an effective way, and therefore it is only expected that labor integration has become more important in recent years. One question is whether refugees must learn Danish to be able to enter the Danish labor market or whether refugees should go to the Danish labor market to learn Danish.

Therefore, the pivotal point of the current task was traced to what appears to be the greatest challenge in terms of labor integration, namely a fundamental lack of mutual understanding and trust between refugees and employers. Therefore, Hans Georg Gadamer's theory of hermeneutics is included, where the concept of understanding is a central theme. To add an ethical perspective to the assignment, the moral philosophy of Knud Ejler Løgstrup which is about how to behave to other people in society and why trust is fundamental in a relational context. In addition to the concept of trust, power relations will also be at the center of the Løgstrup contribution to the task. The purpose of this assignment was to answer the following problem formulation:

What challenges are involved in the integration process of refugees and how can moral and philosophy of epistemology contribute to raising awareness of these challenges and, possibly, bring solutions to the future integration process?

The concept of integration creates confusion because of ambiguity, and this lack of consensus makes it difficult to understand what is meant. The lack of the ability to speak Danish can create challenges in relation to getting refugees into the labor market, and therefore it will

take more time before refugees learn Danish and become self-sufficient citizens in the Danish society.

According to KORA, labor market integration is the most successful way of integrating, but it is a minority of employers who actively contribute to the integration process in Denmark and take responsibility for integration, which is claimed to be due to lack of interest that can be linked to a lack of understanding of the situation of refugees. Even though you live in another country with another culture you have not lost the abilities you got from your heritage country. But to make sure that this does not become a reality both the Danish government and the refugee himself has a responsibility. There is no doubt that becoming an active citizen in the Danish society takes time and a great effort from both sides. A proposal of how to possibly reduce prejudices could be that you show and tell the good stories on the same platforms that show the negative perspectives about refugees. It could possibly help to create a bit more balance and nuance in relation to Danes' views on refugees and other immigrants, if more positive stories, especially from the local area, were seen. If companies that have had good experiences with having refugees in internship or wage subsidies told about their experiences, it could possibly also help to create a change of attitude to refugees in the long run.

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
Indledning	4
Problemfelt	8
Problemformulering.....	9
Metode.....	10
Hermeneutik	11
Socialkonstruktivisme.....	12
Integrationsbegrebet	13
Integrationsbegrebet i politisk perspektiv	14
Lov om integration	17
Den nuværende integrationslov i Danmark	18
Politiske udfordringer ved integration.....	22
Integrationspolitikken i Aalborg Kommune.....	23
Strategi for modtagelse af flygtninge.....	27
Menneskets etiske fordringer	29
Tillid	30
Moralske domme	31
Magt og ansvar	32
Livsytringer	34
Et hermeneutisk perspektiv	35
Forståelsesbegrebet.....	36
Virkningshistorie	37
Fordomme.....	39
Sprogets betydning	40
Analyse.....	41
Komparativ analyse	42

Det nationale Integrationsbarometer.....	45
Benchmarkinganalyse.....	49
Opsamling.....	50
Filosofiske overvejelser ved arbejdsmarkedsintegration.....	53
Forudsætninger og udfordringer	53
Casestudie.....	55
Asymmetriske magtforhold	58
Integration fra den anden side.....	60
Opsamling.....	64
Konklusion	67
Litteraturliste	70
Internetsider:	71
Bilag.....	72

Indledning

Mennesker, der flygter fra deres hjemland er ikke et nyt fænomen, men i 2015 eskalerede det voldsomt og Europa oplevede den største folkevandring siden Anden Verdenskrig¹. Over én million mennesker er migreret eller flygtet til Europa, især på grund af krig og terror. For at imødekomme flygtningekrisen er EU nået til enighed om en række foranstaltninger, hvis formål er at hjælpe mennesker, som har brug for humanitær bistand, og derudover forsøge at finde løsninger på de grundlæggende årsager til krisen (ibid.).

Med flygtningekrisen afstedkom langsigtede spørgsmål til en vellykket integration af de nyankomne og skabte en øget interesse for foranstaltninger til social inklusion. Vellykket arbejdsmarkedsintegration er nært forbundet med social inklusion, og derfor har spørgsmålet

¹<http://publications.europa.eu/da/publication-detail/-/publication/1aa55791-3875-4612-9b40-a73a593065a3/language-da/format-PDF/source-29235730>

om, hvordan man skaber hurtig adgang til og integration på arbejdsmarkedet fået mere betydning på den politiske agenda i mange lande rundt om i Europa. Foruden at fremme social inklusion, er arbejdsmarkedsintegration et økonomisk rationelt tiltag såfremt det gøres på en effektive måde, og derfor er det kun forventeligt, at arbejdsmarkedsintegration har fået større betydning de sidste par år².

Ifølge Danmarks Statistik udgjorde medborgere med flerkulturel³ baggrund på landsplan i 2012 ca. 10 procent af den samlede danske arbejdsstyrke, dvs. personer mellem 18-64 år. I 2050 skønnes det tal at ligge på omkring 20 procent⁴. Integration af flygtninge og andre indvandrere har længe været et varmt emne, hvilket desværre også har ført til mange kultursammenstød gennem tiden, og mange steder i Europa taler man om nationalkonservatisme, og hvad det egentlig vil sige at være født og opvokset i det land man bor i. I Danmark er den monokulturelle grundindstilling om en autentisk dansk kultur under afvikling, og der er mere fokus på det politiske fællesskab end tidligere, mener doktor i sociologi og professor i komparative velfærdsstudier, Christian Albrekt Larsen (Larsen 2016:9).

Da jeg på 9. semester var i praktik på Diversity ved AOF i Nørresundby, havde jeg dagligt samtaler med flygtninge, hvorigennem jeg blev bekendt med en lang række udfordringer, som er forbundet med det at være flygtning, og det at skulle integreres i et andet land. I praktikperioden bestod mine arbejdsopgaver bl.a. af at undervise flygtninge fra primært Eritrea og Syrien, i det danske sprog og dansk kulturforståelse. Derudover var der mange dialoger om f.eks. religion og kulturforskelle. Ud fra min erfaring fra praktikken, er følgende nogle af de udfordringer, som i højere eller mindre grad gælder for alle de flygtninge, som jeg har lært at kende ved AOF:

- Stort set alle de flygtninge, der er ved AOF, udviser stor glæde over, at kunne være i Danmark, men mange vil gerne tilbage til deres hjemland, hvor de fleste har familie endnu. Hvis man har en intention om, at man kun vil blive i Danmark indtil man kan rejse hjem igen, kan det være svært at finde motivationen til at lære dansk, som i forvejen er et svært sprog for mange.

² https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1646da1.pdf

³ *Flerkulturel* anvendes i Aalborg Kommunes integrationspolitik, som en betegnelse for personer der stammer fra mere end én kultur. Der skelnes ikke mellem vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere.

⁴ <http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/637/html5/>

- Når man kommer fra f.eks. Eritrea, er man vant til en helt anden samfundsorden end den vi kender til i Danmark. Mange af de flygtninge jeg har lært at kende, synes at der er så mange regler i Danmark, og det er svært at indordne sig efter dem, fordi den danske samfundsstruktur er så markant anderledes end i hjemlandet. Mange af de begreber vi bruger i Danmark til daglig, eksisterer ikke i deres hjemland, f.eks. et for danskere banalt begreb som *støvsuger*, er tilsyneladende ikke almindeligt kendt i Eritrea.
- Mange af de flygtninge, som jeg har arbejdet med, er kommet til Danmark som enkeltperson i håb om at opnå familiesammenføring. Uanset om man får tildelt dette eller ej, fylder denne usikkerhed meget i hverdagen. Man bekymrer sig om familien, der er tilbage i hjemlandet, hvilket gør det svært at opretholde den nødvendige motivation for at blive inkluderet i det danske samfund og selv bidrage aktivt hertil.

Det tætte samarbejde med flygtninge under praktikforløbet, har skærpet min nysgerrighed og motivation for at arbejde med integration og undersøge, hvordan man med filosofien som værktøj, kan kaste lys over integrationsprocessen i Danmark og nogle af de udfordringer, der er forbundet herved, samt henlede til handlingsmuligheder.

Da flere kilder⁵ taler for, at integrationen af flygtninge kan forbedres bl.a. i forhold til danskundskaber, som man hurtigere tilegner sig, hvis man kommer ud i samfundet og ud på arbejdsmarkedet, vil denne opgave i relation til integrationen af flygtninge fokusere på arbejdsmarkedsintegration. Under empiriindsamlingsfasen blev det mere og mere fremtrædende, at der er en lang række foreninger og organisationer, som allerede har udført en del projekter med det formål at fremme arbejdsgiveres interesse og viden omkring integration af flygtninge. Jeg kontaktede derfor Annie Nielsen, der arbejder som flygtningekoordinator på SOSU Randers, og Kim Tange, der arbejder som Uddannelses- og Markedschef på Tradium i Randers. De har sammen stået i spidsen for et dialogmøde, hvis formål var at oplyse arbejdsgivere om mulighederne for at blive aktive deltagere i integrationsindsatsen. Ifølge deres udsagn, er udfordringen med arbejdsmarkedsintegration, at de fleste arbejdsgivere ikke har tid og lyst til at sætte sig ind i, hvad det vil sige f.eks. at have en flygtning i praktik, eller ansat med løntilskud. Desuden kræver det mange ressourcer, hvis en flygtning ikke kan forstå dansk på et

⁵<https://www.kora.dk/aktuelt/temaer/integration/nyheder/i14062/Hvad-virker,-naar-flygtninge-skal-integreres-paa-arbejdsmarkedet> og <http://www.kl.dk/Integration/Stadig-et-godt-stykke-vej-til-opfyldelse-af-trepartsaftalen-id219483/>
<http://bm.dk/da/Aktuelt/Pressemeddelelser/Arkiv/2016/02/Flere%20flygtninge%20hurtigere%20i%20job.aspx#>

tilstrækkeligt niveau til at tage imod og forstå en instruktion. På trods af bonusordninger for at have en flygtning ansat, er det et mindretal af arbejdsgivere, der reelt er interesseret i at bruge ressourcer på at støtte op om integrationen af flygtninge. Annie Nielsen oplyste desuden, at over halvdelen af de fremmødte til dialogmødet, som blev afholdt i januar 2017, bestod af arrangørerne selv, sprogskoler og jobcentre, hvilket vidner om manglende interesse fra arbejdsgivernes side, som i dette tilfælde er den vigtigste medspiller. Idet arbejdsgiverne var ringe repræsenteret var spredningseffekten af dialogmødet meget lille, og man valgte at stoppe initiativet.

En undersøgelse omkring danskkundskabernes betydning for flygtnings beskæftigelse blev foretaget i februar 2017 af Dansk Flygtningehjælp, og understøtter ovenstående udsagn. Ud af 142 adspurgte arbejdsgivere har 46 deltaget i undersøgelsen, og den er således ikke repræsentativ for arbejdsmarkedet eller arbejdsgiverne, men undersøgelsen giver en indikation af, hvordan arbejdsgiverne oplever betydningen af flygtnings danskkundskaber. 76 procent af respondenterne svarer, at det har stor eller meget stor betydning, at flygtninge er gode til at forstå dansk. Overordnet set, er det evnen til at tale og forstå dansk, samt det at have sprog til at kunne indgå i det sociale fællesskab med kollegaerne, der tilskrives størst betydning for, om en flygtning fungerer godt på arbejdspladsen⁶. Antallet af respondenter samt undersøgelsens resultater underbygger således ovenstående erfaringer med hensyn til arbejdsgiveres interesse for at beskæftige sig med integration af flygtninge og danskkundskabernes betydning i forhold til arbejdsmarkedsintegration.

Et spørgsmål er, hvorvidt flygtninge skal lære dansk for at kunne komme ud på det danske arbejdsmarked eller om flygtninge skal ud på det danske arbejdsmarked for at lære dansk. Denne opgave vil forsøge at advokere for det sidste, men uden opbakning fra arbejdsgiverne er det meget vanskeligt at beskæftige sig med arbejdsmarkedsintegration. Derfor blev omdrejningspunktet for indeværende opgave sporet ind på, hvad der umiddelbart ser ud til at være den største udfordring med hensyn til arbejdsmarkedsintegration, nemlig en grundlæggende mangel på gensidig forståelse og tillid mellem flygtninge og arbejdsgivere. Derfor inddrages Hans Georg Gadamer's hermeneutik, hvor forståelsesbegrebet er et centralt tema. For at tilføre opgaven et etisk perspektiv, anvendes Knud Ejler Løgstrups moralfilosofi,

⁶ <https://flygtning.dk/media/3245271/dfh-integration-undersogelse-af-sprog-og-beskaeftigelse.pdf> (19.maj 2017)

der handler om, hvordan man bør gebærde sig over for andre mennesker i samfundet, og hvorfor tillid er fundamental i en relationel kontekst. Udover begrebet tillid vil magtforhold også være i centrum i relation til det Løgstrupske bidrag til opgaven.

Det der bl.a. er fælles for disse to filosoffer er, at de begge er fra det 20. århundrede og dermed kan betegnes som nutidige filosoffer. De arbejder begge ud fra et eksistensfilosofisk grundlag, og de har begge meget fokus på både subjektet og det relationelle forhold mellem mennesker.

For at kunne arbejde med integration, vil redegørelsen indledningsvist indeholde en begrebsafklaring, samt en redegørelse for integrationsloven, hvorefter redegørelsen af udvalgte temaer fra Løgstrups og Gadamer's teorier følger. For at undgå for mange gentagelser, vil diverse undersøgelser, der bliver anvendt i analysen, først blive præsenteret i analysen, hvor de behandles i relation til redegørelsens teori. De væsentligste udfordringer, der er forbundet med integrationsprocessen, bearbejdes i analysen, og danner grundlaget for den efterfølgende diskussion. Med udgangspunkt i Løgstrup og Gadamer, diskuteres udvalgte udfordringer med henblik på at nå til en konklusion, der skaber grundlag for refleksion.

Problemfelt

Som belyst i indledningen, er der med hensyn til integration, væsentlig forskel på om man er frivillig indvandrer eller om man er tvunget til at forlade sit hjemland eksempelvis på grund af krig. Forskellige udfordringer gør sig gældende i relation til de to måder at bosætte sig i et andet land på. Derfor er denne opgave afgrænset til at centrere sig omkring flygtninge. En yderligere afgrænsning er foretaget idet jeg qua min praktik på 9. semester har fået stor erfaring med flygtninge fra ikke-vestlige lande, nemlig Eritrea i Afrika, og Syrien i Mellemøsten. Det vil sige, at opgaven er centreret omkring flygtninge fra ikke-vestlige lande. Med denne afgrænsning kan jeg i højere grad drage nytte af min erfaring fra praktikken, der hvor det forekommer relevant i opgaven.

Som det vil fremgå af redegørelsen, bestemmer den enkelte kommune selv, hvordan de vil gribe opgaven an med hensyn til at integrere de flygtninge og andre indvandrere, der visiteres til den pågældende kommune. Derfor ser man også, at nogle kommuner har større succes med deres integrationspolitik end andre. Denne opgave vil fokusere på integrationen i hele Danmark, men for at komme et spadestik dybere, tages der udgangspunkt i Aalborg Kommune, der vil blive anvendt som case i opgaven. Derfor vil en beskrivelse af Aalborg Kommunes

integrationspolitik fremgå af redegørelsen, og efterfølgende vil analysen bidrage med en belysning af, hvordan Aalborg Kommune klare sig i relation til resten af landets kommuner.

Integration er det helt centrale grundbegreb i denne opgave, og der findes mange former for integration, og mange måder at integrere på, og alt efter, hvad man vælger at fokusere på, vil perspektivet på integration forme sig herefter. Derfor indledes redegørelsen med en begrebsafklaring af integrationsbegrebet. Da det er min erfaring fra praktikken, at man kan skabe en markant forbedring med hensyn til at få flygtninge ud på arbejdsmarkedet i praktik, løntilskud eller ordinært arbejde, centrerer opgaven sig om arbejdsmarkedsintegration. Der vil i opgavens diskussion blive advokeret for at man gør en indsats for at kommunens virksomheder klædes bedre på til at have en flygtning i praktik. Idet det er min klare faglige overbevisning, at de nytilkomne flygtninge skal ud på arbejdsmarkedet, for at lære det danske sprog at kende og den danske kultur. Nyankomne flygtninge og familiesammenførte, er de første tre år i Danmark omfattet af Integrationsloven og skal tilbydes et særligt integrationsprogram. Målet er, at flygtningene tilegner sig sproglige, kulturelle og faglige færdigheder, så de kan blive aktive medborgere i det danske samfund. Virksomhederne spiller derfor en helt central rolle i integrationen af flygtninge.

Denne opgave er i høj grad baseret på en dynamisk kulturforståelse, idet der lægges vægt på menneskers fælles træk på tværs af kulturel arv. Modsat en statisk kulturopfattelse, som kraftigt ligger vægt på forskellene imellem mennesker fra forskellige befolkningsgrupper, bygger en dynamisk kulturforståelse på de fælles antagelser og livsformer, der findes imellem mennesker på trods af vidt forskellige folkeslag (Riis:13).

Problemformulering

Følgende problemformulering vil være omdrejningspunktet for opgaven:

Hvilke udfordringer gør sig gældende i integrationsprocessen af flygtninge, og hvordan kan moralsk og erkendelsesteoretisk filosofi bidrage til en bevidstgørelse af disse udfordringer og eventuelt frembringe løsningsforslag til den fremtidige integrationsproces?

Metode

Nogle mennesker vil have større udfordringer med at tilpasse sig den danske integrationspolitik end andre, eksempelvis på grund af store forskelle mellem deres egen kultur og den danske. Både inden for teoretisk og praktisk filosofi, beskæftiger man sig i høj grad med, hvordan mennesker interagerer med hinanden og måden vi er i verden på. Det er derfor oplagt at undersøge, og skabe bevidsthed om, hvad filosofien bl.a. kan bidrage med i denne sammenhæng. Flere kilder⁷ gør desuden opmærksom på, at der er behov for en anden måde at gribe integrationen an på, især i forhold til måden integrationsforløbet fungerer på i dag. Man ønsker bl.a. at flygtninge skal blive bedre til dansk og komme hurtigere ud på arbejdsmarkedet (ibid.).

For at tilføre opgaven et så pålideligt og nutidigt empirisk grundlag som muligt, har jeg valgt at indhente langt større og mere valide forskningsundersøgelser end jeg selv ville kunne producere på fire måneder. Alle disse undersøgelser er nogle af de nyeste inden for integrationsområdet i Danmark. Hertil vil en redegørelse af integrationsloven samt integrationspolitikken i Aalborg Kommune, ligeledes tilføre opgaven gyldighed og validt materiale. Som det vil fremgå i opgaven bruges der til tider forskellige begreber for at beskrive flygtninge. I nogle tilfælde benævnes de *indvandrere med flygtningestatus*, *udlændinge* eller *person med flerkulturel baggrund*. Dette skyldes en loyalitetsopretholdelse fra undertegnede side når der redegøres for en teori eller undersøgelse, hvor netop et andet begreb end flygtning anvendes. Jeg er således klar over, den inkonsekvente brug af disse forskellige betegnelser for flygtning igennem opgaven. Denne fremgangsmåde er valgt for at belyse den manglende konsensus om brugen af begreber, der mere eller mindre dækker over den samme betydning. Opgaven vil tage udgangspunkt i to videnskabsteoretiske positioner: den hermeneutiske tilgang og den socialkonstruktivistiske tilgang.

⁷ <http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/1195/html5/> (Nedhentet d. 22/3-17)

Hermeneutik

I opgaven foreligger der, qua den indhentede empiri, en stor mængde fortolkningsarbejde. Ud fra et hermeneutisk perspektiv kan denne empiri ikke tale for sig selv, så for at give mening, må den derimod forstås ud fra en given kontekst. Idet integrationsbegrebet italesættes på mange forskellige måder afhængigt af konteksten, er det først i en fortolkningssituation, at en egentlig forståelse finder sted. Der findes ingen litteratur, som har et privilegeret forhold til sandheden, dvs. ingen tekst er et udtryk for den fulde sandhed (Thisted 2011:51), der er derimod tale om et samspil mellem teksten og fortolkeren. Da der ikke eksisterer en objektiv behandling eller indgangsvinkel til litteraturen, som er anvendt for at bearbejde integrationsbegrebet, er det ved at inddrage forskellige tekster, muligt at opnå en bredere og mere helhedsorienteret forståelse af integrationsbegrebet. Ved at inddrage flere forskellige undersøgelser i analysen er det ligeledes muligt gennem fortolkning af undersøgelserne, at opnå et mere helhedsorienteret billede af, hvorledes Aalborg Kommune står i forbindelse med integrationsindsatsen set i forhold til resten af landets kommuner.

Som det vil fremgå af redegørelsen har et begreb som *forståelse* fundamental betydning for den tyske hermeneutiker, Hans Georg Gadamer (1900-2002). Ifølge Gadamer er forståelse måden at være i verden på, og ikke en metode eller teknik til at opnå erkendelse, som ellers var den oprindelige forståelse af hermeneutikken. Vores forforståelse er i afgørende grad med til at påvirke, hvad vi hver især forstår, f.eks. i en given samtale eller når vi læser en bog. Så selvom man taler om det samme, er det ikke ensbetydende med, at vi forstår det samme på grund af vores forskellige forståelsesforudsætninger (Riis 2006:41). Jeg har f.eks. en forforståelse af integration, flygtning og andre centrale begreber, der anvendes i denne opgave, og min nabo har en helt anden forforståelse af de samme begreber, og forstår altså noget andet ved dem netop fordi vi har forskellige forståelsesforudsætninger. Dette er en typisk årsag til misforståelser, og jo større afstanden er mellem mennesker, jo større er risikoen for, at vi forstår tingene forskelligt.

Et kernebegreb inden for hermeneutikken er *den hermeneutiske cirkel*, som ifølge Gadamer baseret på en konstant vekselvirkning mellem helhed og del. Den hermeneutiske cirkel bruges ofte i forbindelse med litteraturfortolkning. Denne cirkelbevægelse er dog gældende for al forståelse ifølge Gadamer, og kan derfor betragtes som synonym for forholdet mellem historien, som udgør helheden, og det enkelte menneske, som udgør delen. Forholdet mellem del og

helhed tilpasses og bringer os til en ny forforståelse idet der skabes en fortolkningsproces hver gang vi opfatter noget, og således kan den hermeneutiske cirkel fortsætte i en uendelighed (ibid:17).

Socialkonstruktivisme

Socialkonstruktivisme er den mest populære form for antirealisme, og set ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv, er al menneskelig erkendelse socialt konstrueret. Inden for denne grundopfattelse afhænger virkeligheden af, hvad der slår igennem i samfundet med hensyn til, hvordan vi taler om og kategoriserer tingene (Klausen 2013:168). F.eks. er integrationsbegrebet foranderligt, idet begrebets betydning ændres alt efter i hvilken sammenhæng det bruges, og derfor kan integrationsbegrebet tolkes som et socialt konstrueret begreb.

Konstruktivismen har mange inspirationskilder, en af de væsentligste er videnskabsteoretikeren Thomas Kuhn. Ifølge Kuhn foregår videnskab altid inden for bestemte paradigmer. Et paradigme består af en række implicite grundantagelser om, hvordan virkeligheden er skruet sammen, hvad der gælder for at være en god begrundelse, samt nogle bestemte forbilleder for, hvordan man skal handle. Disse paradigmer er historisk betingede, dvs. de ændres med tiden, ligesom videnskaben udvikles. Der sker en videnskabelig revolution, også kaldet et paradigmeskift og dermed ændres det der indtil nu gjaldt for at være normalvidenskab, som netop er styret af disse paradigmer. Normalvidenskab er kendetegnet ved et rutinemæssigt præg bestående af løsning af tekniske, afgrænsede problemer, inden for en ramme, som man ikke stiller spørgsmål ved. Når der opstår anomalier, dvs. uløselige problemer, gennem iagttagelser, som ikke stemmer overens med de etablerede teorier, kommer videnskaben i problemer. Jo flere anomalier der opstår, jo mere mister det gældende paradigme sin autoritet og bryder sammen, og flere grundlæggende opfattelser vil i en periode konkurrere om samfundets gunst med hensyn til deres forskellige opfattelser af emne og metode. På et tidspunkt vinder et af de nye paradigmer og således begynder en ny normalvidenskabelig fase (ibid.). Selvom sandhed ikke kan gradbøjes, kan teorier have en større eller mindre grad af sandhedslighed, og når der sker et paradigmeskift hører det sammen med, at en ny teori menes at være tættere på sandheden, så at sige (ibid:181). Et markant paradigmeskift skete eksempelvis ved overgangen fra Aristoteles' verdensbillede til Newtons. Ifølge Kuhn tog Aristoteles ikke fejl, idet der eksisterede et andet

paradigme i hans tid, og teorierne er knyttet til paradigmerne. Der er således ikke tale om forskellige bud på løsningen af det samme problem, men om forskellige måder at stille spørgsmål ved og opfatte verden på, og man kan derfor ikke sammenligne deres teorier (ibid:170). Både Gadamer og Løgstrup levede i det 20. århundrede og hører begge ind under åndsvidenskaberne. Således kan deres teorier netop sammenlignes, fordi de begge gebærder sig inden for de samme paradigmer.

Integrationsbegrebet

Med henblik på at belyse den nuværende viden om integrationsbegrebet i relation til betydning og anvendelse, vil dette afsnit fremhæve forskellige centrale dimensioner af integration. Begrebsafklaringen vil bidrage til en indramning af opgavens problemfelt samt understøtte problemstillingens aktualitet ud fra en belysning af årsager til at beskæftige sig med integration. Som det senere i dette afsnit vil fremgå, findes der en stor mængde litteratur om integrationsbegrebet, som fremlægger forskellige teoretiske opfattelser af integration, som skaber grund til forvirring, hvilket bakker op om en mangel på at entydiggøre begrebet. I et bidrag til afklaringen af dansk integrationsforskning fra 1980 og frem, slår sociologen Morten Ejrnæs fast, at det ud fra dominerende politiske dokumenter er ”*enestående uklart, hvad der menes med integration som teori, som politisk mål eller som utopi.*” (Ejrnæs 2002:7).

Begrebet *integration* har rødder i den latinske betegnelse *integratio*, som betyder ”at gøre hel”, ”at sammenslutte flere dele” eller ”at forbinde en mangfoldighed til en helhed”. Ifølge Hamburger er integration forbundet med kulturel etnicitetsopfattelse, hvilket betyder, at *kultur* forstås som grundlaget for skabelsen af etniske grupper, og kan ligeledes tolkes som den grundlæggende årsag til konflikter i et samfund (Hamburger 2006:307).

Ifølge kultursociologen, Christian Horst, var integrationsbegrebet i mange år frem til årtusindskiftet, en måde at betegne samfundsmæssig helhed på. Det vil sige, integration blev ud fra økonomiske og sociale rettigheder, kædet sammen med sociale klasser og sociale kategoriseringer baseret på afvigelse og normalitet. Således blev integrationsprocessen tidligere tolket som en løbende stræben efter at skabe helhed ved at forbinde samfundets mange forskellige enkelte dele med hinanden (Horst 2010:35). I dag forbindes integration primært kun med udlændinge- og integrationspolitik. I den diskursive forhandling af integrationsbegrebet,

dominerer en opdeling, der betegner etniske danskere som *os* og udlændinge som *dem*, ifølge Horst (ibid.).

Sammenfattet vil det sige, at qua den hermeneutiske udvikling af integrationsbegrebet gennem de sidste mange årtier, kan man tale om en reorientering af integrationsbegrebet, der med sin mangel på entydighed, gør det vanskeligt egentligt at definere.

Integrationsbegrebet i politisk perspektiv

Integrationspolitik er ligesom integrationsbegrebet i sig selv en kompleks størrelse at arbejde med. Ifølge den danske politolog og forsker, Charlotte Hamburger, er det ikke blot et spørgsmål om, i hvor høj eller lav grad etniske minoriteter må give afkald på elementer fra deres egen kultur, for at blive en fuldbyrdet del af det samfund de, af forskellige årsager, har bosat sig i. Der findes mange udfordringer, som både samfundet og de etniske minoriteter står overfor i forbindelse med at skabe en vellykket integrationsproces for alle parter. For at skabe en forståelsesramme for, hvad der helt konkret menes med den fremtidige brug af diverse begreber inden for integration, vil centrale begreber i det følgende blive fremhævet og afklaret.

Når man arbejder med etniske problemstillinger, som f.eks. integrationspolitik, møder man foruden integrationsbegrebet, ofte begreber som bl.a. *pluralistisk integration*, *smeltedigelintegration*, *assimilation* og *segregation*. At skulle sætte sig ind i en bestemt integrationspolitik kan være en vanskelig sag i sig selv, da begreber, som bl.a. integration, som tidligere nævnt, tillægges forskellige indholdsmæssige betydninger både internationalt, nationalt og kommunalt.

Integrationsbegrebet bliver i mange sammenhænge fejlagtigt anvendt, som en fællesbetegnelse for samtlige former for integrationspolitik, hvilket er en misforstået brug af begrebet, ifølge Hamburger (Hamburger 2006:307). At benytte begreber, som tillægges forskellige betydninger på tværs af landegrænser og kommuner, kan nemt skabe yderligere forvirring i et i forvejen komplekst anliggende. Derudover er det helt forskellige teoretiske retninger begreberne repræsenterer, og derfor er det ikke hensigtsmæssigt at benytte *integration*, som en fællesbetegnelse for samtlige integrationsformer (ibid.).

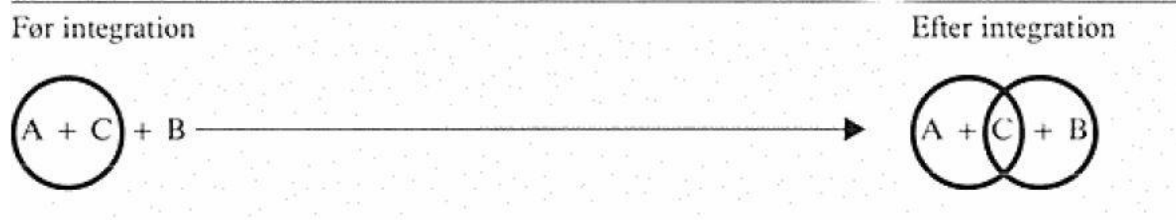
Hamburger tager udgangspunkt i den danske journalist og forfatter, Ole Hammer, som skelner mellem to former for integration: henholdsvis *smeltedigelintegration* og *pluralistisk*

integration. Teorien bag smeltedigelintegration er, at de allerede eksisterende kulturer i et samfund, med tiden vil skabe en helt ny fælles kultur. De bestanddele, der måtte være i de forskellige kulturer, der er inkommensurable med hinanden i en sådan sammensmeltning af kulturerne, må glemmes. Således er denne teori baseret på en forudsætning om konsensus i samfundet, hvor den nye fælles kultur danner grundlaget for en ny samfundsstruktur. Smeltedigelintegrationsteorien er således en teori, der bygger på assimilatoriske principper da elementer fra ens egen kultur, må opgives for at danne en ny fælles kultur. Teorien indeholder ligeledes integratoriske aspekter, idet der er tale om gensidig tilpasning i forbindelse med en sammensmeltning af samtlige kulturer i et samfund, og ikke én bestemt kultur, som optager nogle få grundelementer fra andre kulturer (ibid:309).

Assimilation stammer fra det latinske "assimilare" og betyder "at gøre lig med", hvilket derfor minder en del om integration. Målet bag en assimilationspolitik er dog, at de kulturelle minoriteter i et samfund på lang sigt helt skal opgive deres oprindelige kultur, og i stedet overtage majoritetskulturen, ifølge Hamburger. Det overordnede mål er derved, at opnå et kulturelt homogent samfund gennem en ensidig assimilation af de etniske minoriteter i samfundet. Assimilationsteorien er baseret på en kulturel etnicitetsopfattelse, hvilket betyder, at det er kulturen, der er den afgørende faktor for dannelsen af etniske minoriteter i et samfund, og konflikter tilskrives de kulturelle forskelle i samfundet. Assimilationspolitik er endvidere baseret på to fundamentale principper, ifølge Hamburger. Som det første er assimilationspolitik rettet mod individet, hvilket betyder, at individet bliver behandlet og betragtet uafhængigt af individets etniske herkomst. Dernæst bygger en assimilationspolitik på et princip om, at individet fra minoritetskulturen skal ligestilles med individerne fra majoritetskulturen. Det vil sige, at der gælder de samme regler for individet fra minoritetskulturen. Rettigheder og pligter er derved de samme for alle uanset etnisk baggrund, dog på majoritetskulturens præmisser. Det vil sige, at alle i samfundet behandles ud fra den samme lovgivning, og de samme myndigheder uanset etnisk herkomst. På grund af denne individbetragtning, bliver der kun skabt få eller måske endda ingen hensyn til individerne fra de etniske minoriteter. Derved vil samfundet forblive kulturelt, institutionelt og strukturelt uændret, uanset individets kulturelle og socioøkonomiske baggrund og uanset antallet af individer fra andre kulturer, der vælger at bosætte sig i et land eller kommune med en assimilationspolitik, mener Hamburger (ibid:307).

Målet med *pluralistisk integration* er, at skabe et flerkulturelt samfund, hvor der skabes en fælles kulturel basis samtidig med, at de etniske grupper så vidt muligt bevarer deres kulturelle særpræg. Ideen bag denne integrationspolitik er vist i figuren nedenunder.

Figur 2. Integrationsprocessen

I figuren symboliserer A samfundets oprindelige kultur. B repræsenterer de etniske minoriteter i samfundet, og C repræsenterer samfundsstrukturen. Som illustreret vil A (den oprindelige kultur) og C (samfundsstruktur) harmonere før integration. B (fremmed kultur) distancerer sig fra både A og C. Målet med en integrationspolitik er, at skabe en samfundsstruktur som danner konsensus for både kultur A og B. For at kunne imødekomme en så fleksibel samfundsstruktur, at den tilgodeser samtlige kulturer i samfundet, kræves gensidig forståelse for hinandens kulturelle forskelligheder, således at en gensidig tilpasning er tilnærmelsesvis mulig (ibid.).

Segregation kommer af "segregare" og betyder "at adskille", og dette begreb står derfor i direkte modsætning til integration og assimilation. Segregationsteori forbindes typisk med opfattelsen af, at der findes forskellige biologiske menneske racer, hvilket forstås som grundlaget for dannelsen af etniske grupper, og er ifølge denne teori, ligeledes den største årsag til etniske konflikter i samfundet (ibid.). Konfliktløsning ud fra en segregationspolitik ville derfor foregå ved fysisk at adskille de biologiske grupper fra hinanden, som f.eks. under anden verdenskrig. Der var i det tilfælde tale om en tvungen segregation, men det kan også foregå frivilligt ved, at en given etnisk gruppe søger at bevare sin egen kultur ved at isolere sig, som eksempelvis er tilfældet med nogle af aboriginal stammerne i den australske ørken.

Lov om integration

Integrationsspørgsmålet fik for første gang politisk opmærksomhed i forbindelse med den daværende socialdemokratiske regerings indvandrerpoltiske redegørelse fra 1980. Efter skærpselsen af Udlændingeloven i 1986, blev Danmark et af de sværest tilgængelige lande i Europa for flygtninge, hvorimod det tidligere havde været et af de mest liberale lande (Geiger og Lund 2010:17).

I juli 1998 vedtages den første integrationslov i Danmark under den socialdemokratisk-radikale regering, der efterfølgende træder i kraft den 1. januar 1999. Indtil nu var integrationspolitikken administreret af Udlændingeloven, der først og fremmest regulerer udlændinges indrejsetilladelse og ophold i Danmark. Målet med Integrationsloven er, at koordinere den hidtil spredte integrationsindsats. Indtil nu stod Dansk Flygtningehjælp med det generelle ansvar for det 18 måneder lange integrationsforløb for flygtninge, mens kommunerne var ansvarlige for boligplacering, og amterne for sprogundervisningen. Efter integrationslovens ikrafttrædelse i 1999 blev integrationsperioden forlænget til tre år, og landets kommuner overtog det primære ansvar for forløbet. Derudover indførte man den såkaldte integrationsydelse. Der var tale om en særlig ydelse til flygtninge, som var en væsentligt lavere ydelse, ca. 2000 kr. mindre pr. måned, sammenlignet med den kontanthjælp danskere kunne få. Integrationsydelsens indførelse skabte en heftig debat, både nationalt og internationalt, idet flere, bl.a. UNHCR⁸ kritiserede ydelsen for at være diskriminerende. Efter nogle måneder valgte regeringen at ophæve integrationsydelsen (Geiger og Lund 2010:18).

I forbindelse med integrationsloven blev den første danskuddannelseslov ligeledes vedtaget. Formålet med denne lov var at øge effektiviteten og kvaliteten af danskundervisningen og optimere denne indsats med den øvrige integrations- og aktiveringsindsats. Dette forsøgte man ved at sætte de afsluttende prøver i centrum for undervisningen, samt en formalisering af danskuddannelsen. Forinden Danskuddannelseslovens ikrafttræden, havde mange sprogskoler udviklet en praksis for private prøver i tilknytning til den afsluttende undervisning idet det var en nødvendighed for kursisterne, at kunne dokumentere deres kompetenceniveau i det danske sprog. Det var derudover i sprogskolernes interesse at synliggøre deres indbyrdes indsats og dokumentere deres resultater over for regeringen. Foruden de centrale prøver, som Undervisningsministeriet havde ansvaret for, blev obligatorisk evaluering af kursistersnes

⁸ The office of the United Nations High Commissioner for Refugees: <http://www.unhcr.org/history-of-unhcr.html>

sproglige kompetencer indført, og vejledning indgik som en central del af integrationsindsatsen. Målet med Integrations- og Danskuddannelsesloven var således, at samle ansvaret for integrationsindsatsen og således udvikle et bedre fundament for en helhedsorienteret indsats (ibid.).

Den nuværende integrationslov i Danmark

Samtlige kommuner i Danmark bliver hvert år pålagt at modtage et vist antal udlændinge, som kommunerne hver især har ansvaret for at integrere i det danske samfund. Hvordan den enkelte kommune varetager denne opgave, er kommunens eget ansvar, så længe de helt overordnede regler og love overholdes. Lovgivningen danner således rammen inden for hvilken, landets kommuner må gebærde sig i forhold til at skabe en vellykket integration for de nyankomne udlændinge. Derfor vil der i dette afsnit kort blive redegjort for nogle af de mest relevante punkter, i forhold til denne opgave, af Integrationsloven i Danmark for netop at fremhæve den overordnede ramme, som kommunerne skal arbejde inden for. Herefter redegøres der for den konkrete integrationspolitik i Aalborg Kommune, der som tidligere nævnt, anvendes som case i opgaven.

Jævnfør § 1 er formålet med integrationsloven i Danmark at sikre, at de nyankomne udlændinge får muligheden for at udnytte de evner og ressourcer, som de hver især har med i bagagen. Dette skal ske med henblik på at blive deltagende, selverhvervende og ydende medborgere fuldstændig på lige fod med samfundets øvrige borgere. Det skal foregå i overensstemmelse med de grundlæggende normer og værdier, der eksisterer i det danske samfund. Disse mål skal iværksættes ud fra en integrationsindsats, hvor der tages udgangspunkt i den enkelte udlændings ansvar for sin egen integration. Integrationsindsatsen skal bidrage til, at nyankomne udlændinge sikres mulighed for deltagelse på lige fod med andre borgere i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, sociale, religiøse og kulturelle liv. Derudover skal indsatsen bidrage til, at nyankomne udlændinge hurtigst muligt bliver selvforsørgende gennem beskæftigelse. Dernæst skal indsatsen facilitere den enkelte udlænding med en forståelse for det danske samfunds grundlæggende værdier og normer. Endvidere er formålet med integrationsloven at fremme muligheden for, at samfundets borgere, virksomheder, institutioner, myndigheder, foreninger og organisationer m.fl. kan støtte integrationsindsatsen, således at enhver kan bidrage til en vellykket integration af nyankomne udlændinge. Slutteligt

har loven til formål at sikre, at nyankomne udlændinge har kendskab til, at en vellykket integration er en forudsætning for at få tidsubegrænset opholdstilladelse.⁹

På baggrund af de fastsatte eller aftalte kommunekvoter, den pågældende flygtnings personlige forhold samt forholdene i kommunen, træffer Udlændingestyrelsen afgørelse om visitering af udlændinge til de forskellige kommuner jævnfør § 11. Ifølge § 4 varierer det, hvornår kommunalbestyrelsen overtager ansvaret for en flygtning. I mange tilfælde sker det så snart tilflytningen til kommunen er registreret i Det Centrale Personregister (CPR). Derefter er det kommunens ansvar at få boligplaceret de flygtninge, som er visiteret til den pågældende kommune og udbetale integrationsydelse m.m. Jævnfør § 5 kan kommunalbestyrelsen overlade eksekveringen af visse opgaver, der står i relation til gennemførelsen af integrationsprogrammer til foreninger og organisationer, uddannelsesinstitutioner, private virksomheder samt andre kommunalbestyrelser. Derudover kan kommunalbestyrelsen bemyndige en forening, organisation mv. til at varetage opgaver og træffe afgørelser om integrationsprogrammer for udlændinge. Med henblik på at styrke nyankomne udlændinges personlige netværk i lokalsamfundet og herigennem integrationen i det danske samfund, kan kommunalbestyrelsen oprette værtsordninger. Det vil sige, at privatpersoner, som er bosat i kommunen, kan fungere som værter for nyankomne udlændinge og modtage støtte til dækning af enkeltudgifter til bl.a. privatmiddage og mindre udflugter i forbindelse med værtsfunktionen.

Jævnfør § 15 skal flygtninge og familiesammenførte udlændinge hurtigst muligt, og senest tre måneder efter kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for den pågældende udlænding, tilbydes en integrationsplan, der løbende følges op på. Integrationsplanen består af en udredningsdel og en indsatsdel. Formålet er, at integrationsplanen skal bidrage med en bred og sammenhængende integrationsindsats, hvor de mål der iværksættes, understøtter den enkelte udlænding og dennes familie. Der tages i udarbejdelsen af integrationsplanen, hensyn til den pågældende udlændings, samt dennes families samlede behov og forudsætninger, for på den måde at imødekomme en vellykket integration snarest muligt. Udredningsdelen skal indeholde udlændingens og dennes families forudsætninger og ressourcer i relation til integrationen, dvs. oplysninger om bl.a. uddannelse, erhvervs erfaring, sociale og helbredsmæssige ressourcer. Indsatsdelen skal indeholde delmål og mål for det enkelte familiemedlems integration samt en plan for hvordan disse mål kan opnås.

⁹ (<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=163323#Kap1>)

Ifølge § 16 skal flygtninge og familiesammenførte udlændinge tilbydes et integrationsprogram, såfremt de er fyldt 18 år. Integrationsprogrammet udarbejdes af den ansvarshavende kommunalbestyrelse og skal påbegyndes senest én måned efter kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for den pågældende udlænding. Integrationsprogrammet består af danskuddannelse og beskæftigelsesrettede tilbud, som fastlægges i en integrationskontrakt, der indgås mellem udlændingen og kommunalbestyrelsen inden for én måned efter kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for udlændingen. Hvis der ikke er enighed om kontraktens indhold, er det op til kommunalbestyrelsen at fastsætte indholdet af kontrakten jævnfør § 19. For flygtninge kan denne integrationskontrakt indgås før kommunalbestyrelsen i den kommune, som Udlændingestyrelsen har visiteret en flygtning til, har overtaget ansvaret for den pågældende flygtning. Udlændingen skal i samme ombæring underskrive en erklæring om aktivt medborgerskab og integration i det danske samfund.

Jævnfør § 17 skal integrationsprogrammet have et omfang af 37 timer om ugen i gennemsnit. Integrationsprogrammet må ifølge § 16 maksimalt have en længde på tre år, dog må danskuddannelse have en varighed på op til fem år. Udlændingen har pligt til at deltage aktivt i beskæftigelsesrettede tilbud, men de må ikke stå i vejen for muligheden for at varetage et ordinært job. For at integrationsprogrammet kan gennemføres så hurtigt som muligt udarbejdes integrationsprogrammet ud fra den enkelte udlændings evner og kompetencer. Såfremt udlændingen opfylder en række krav som bl.a. at udlændingen ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse i forvejen, skal kommunalbestyrelsen desuden pålægge udlændinge mellem 18 og 25 år, at foreslå relevante uddannelser, som udlændingen kan søge om optagelse på. Det er muligt for en udlænding at fortsætte i et integrationsprogram i en anden kommune såfremt kommunalbestyrelsen i denne kommune godkender at overtage ansvaret for integrationsprogrammet.

Jævnfør § 19 vil den førnævnte integrationskontrakt gælde indtil udlændingen får tildelt tidsubegrænset opholdstilladelse. Når introduktionsperioden på op til tre år er udløbet vil tilbud om danskuddannelse og beskæftigelsesrettede tilbud ikke længere stå til rådighed for den pågældende udlænding. Ifølge § 20 skal opfølgning løbende finde sted mellem kommunalbestyrelsen og den pågældende udlænding, og mindst hver 3. måned indtil målene i integrationskontrakten er opfyldt. For udlændinge der er i ordinær beskæftigelse eller ordinær uddannelse, og ikke modtager kontanthjælp, sker opfølgning kun hver 12. måned, med mindre der er behov for mere. Som en del af opfølgningen fokuseres der bl.a. på om

kommunalbestyrelsen og udlændingen har efterlevet kontrakten, og om der er behov, som har ændret sig. Endvidere fokuseres der på, om forløbet har givet det forventede udbytte i forhold til de mål der er sat. For udlændinge, som modtager kontanthjælp, skal de opfølgende samtaler handle om konkrete job og jobsøgning samt, hvordan det kan understøttes. For de udlændinge der blot har ledighed som problem, skal kommunalbestyrelsen kontrollere, at Jobnet er ajour i relation til den pågældende udlændings situation. Hvis en udlænding ikke målrettet tilegner sig danskuddannelse inden for den tidsramme der er sat, er det kommunalbestyrelsens ansvar at oplyse udlændingen om de mulige konsekvenser herved.

Jævnfør § 23 skal kommunalbestyrelsen give udlændinge, der er omfattet af et integrationsprogram og som modtager kontanthjælp, tilbud om vejledning og opkvalificering, eller virksomhedspraktik med henblik på at opnå samfundsmæssig forståelse. Alternativt skal kommunalbestyrelsen give tilbud om ansættelse med løntilskud. Disse tilbud skal målrettes beskæftigelse inden for de områder, hvor der er mangel på arbejdskraft, samt ud fra de ønsker og forudsætninger udlændingen har med henblik på varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Kommunalbestyrelsens tilbud om vejledning og opkvalificering kan jævnfør § 23a bestå af korte vejlednings- og opkvalificeringsforløb, særligt tilrettelagte uddannelsesforløb, herunder højskoleophold og praktik m.m. Tilbuddene kan endvidere bestå af ordinære uddannelsesforløb, særlige opkvalificerende forløb med fokus på anvendelse af uddannelseskvalifikationer på det danske arbejdsmarked.

Disse tilbud kan gives med henblik på at udvikle og afdække udlændingens sociale, faglige og sproglige kundskaber således, at de kan anvendes på arbejdsmarkedet. Praktikforløb kan sammenlagt have en varighed tre måneder.

Jævnfør § 23 b kan kommunalbestyrelsen give udlændinge tilbud om virksomhedspraktik i en offentlig eller privat virksomhed, såfremt der er behov for afklaring af beskæftigelsesmål, eller som på grund af manglende faglige, sociale eller sproglige kompetencer, har svært ved at opnå beskæftigelse på normale løn- og arbejdsvilkår eller beskæftigelse med løntilskud. Udlændinge i virksomhedspraktik er omfattet af arbejdsmiljølovgivningen, samt lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. Tilbuddet om virksomhedspraktik må have en varighed på op til 13 uger for udlændinge, der har vanskeligt ved at opnå beskæftigelse på grund af manglende erhvervserfaring, har langvarig ledighed, eller i øvrigt har svært ved at opnå beskæftigelse med løntilskud. Virksomhedspraktik kan ligeledes vare op til 13 uger for

udlændinge, der har problemer ud over ledighed. Praktikperioden kan desuden forlænges op til 26 uger ud fra en konkret vurdering, og såfremt en udlænding har særligt behov for en længere praktikperiode, kan den yderligere forlænges ud fra en konkret og individuel vurdering. Reglerne i lov om aktiv beskæftigelsesindsats om forholdet til en virksomheds ansatte, konkurrenceforvridning m.v. gælder for udlændinge på lige fod med virksomhedens øvrige ansatte.

Et tilbud om ansættelse med løntilskud kan gives i op til ét år. Jævnfør § 23 d kan kommunalbestyrelsen give støtte til en mentorfunktion, såfremt det kan fremme en udlændings mulighed for at fastholde beskæftigelsesrettede aktiviteter. Det samme gælder udlændinge under 30 år, der begynder på et ordinært uddannelsesforløb. Ifølge § 23 e kan en virksomhed og kommunalbestyrelsen indgå en partnerskabsaftale om rekrutteringsforløb i form af praktikforløb for udlændinge. Virksomheden kan i denne forbindelse tilbyde en mentor, samt iværksætte vejlednings- og opkvalificeringsforløb inden for de aftalte rammer med kommunalbestyrelsen og modtage tilskud til faktisk afholdte udgifter til disse tilbud og til faktisk afholdte udgifter til administration.

Jævnfør § 23 f kan kommunalbestyrelsen yde hjælp til dokumenterede og rimelige udgifter i forbindelse med en udlændings deltagelse i integrationsprogrammet, såfremt udlændingen eller dennes ægtefælle ikke har mulighed for selv at dække disse udgifter. Der kan herunder dækkes udgifter til transport, værktøj, arbejdsbeklædning, særligt undervisningsmateriale m.m.

Politiske udfordringer ved integration

I en artikel fra 1990 ytrer Charlotte Hamburger, sin tese om, at den danske indvandrerpolitik bygger på fundamentale assimilatoriske principper, og derfor virker det misvisende, at kalde det en integrationspolitik. En af de mest grundlæggende mangler ved integrationspolitikken er, ifølge Hamburger, at den ikke klart definerer, hvad der menes med at indvandrere, skal integreres i det danske samfund. Manglen på langsigtede målsætninger om bl.a. hvorvidt indvandrere med tiden helt eller delvist skal overtage den danske kultur, er med til at skabe uklarheder og det gør det ikke mindre vanskeligt at integrationspolitikken kan tolkes vidt forskelligt. Ifølge Hamburger er princippet om, at man i Danmark skal vise hensyn til indvandreres kulturelle baggrund, og at indvandrere samtidig må give afkald på nogle af deres

kulturelle skikke, ikke et bidrag til at øge forståelsen af, hvorvidt de politiske intentioner i virkeligheden bunder i et ønske om integration. Ifølge Hamburger kan der lige såvel være tale om, at man reelt ønsker, at indvandrere gradvist skal assimileres ind i den danske kultur, og dermed overtage de traditioner og normer som findes i den danske kultur. Set ud fra Hamburgers perspektiv rejser dette princip flere spørgsmål end svar, bl.a. om hvorledes man fra dansk side skal tage hensyn og gebærde sig i forhold til den kulturelle baggrund den enkelte indvandrer kommer med (Hamburger 2006:310).

Som beskrevet, er Charlotte Hamburgers artikel fra 1990, men selvom integrationspolitikken har ændret sig i løbet af de seneste årrækker siden den blev etableret i 1999, er der stadig tvivl om, hvad der egentlig menes når vi taler om integration. Det er generelt stadig nogle af de samme udfordringer, der arbejdes på at få løst på en mere effektiv måde end hidtil, bl.a. udfordringen med at få flygtninge i arbejde så hurtigt som muligt. Christian Albrekt Larsen er doktor i sociologi og professor i komparative velfærdsstudier ved Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet. I 2016 udkom bogen *Den danske republik – forandringer i danskernes nationale forestillinger*, som er den 10. bog i serien *Samfund i forandring*. I bogen dokumenterer Larsen, at danskerne i stigende grad interesserer sig for republikansk politik fordi danskerne er optaget af den danske nations overlevelse og ligger ligeledes i stigende grad vægt på det politiske fællesskab og mindre på det kulturelle fællesskab. Nationalkonservative forestillinger om en autentisk dansk nation er således under afvikling og der er i højere grad fokus på sammenhængskraft og et godt økonomisk fundament for den danske samfundsmodel (Larsen 2016).

Integrationspolitikken i Aalborg Kommune

Ifølge Danmarks Statistik udgjorde medborgere med flerkulturel¹⁰ baggrund 9,2 procent af den samlede befolkning i Aalborg Kommune i 2012, og dette tal er kun stigende.¹¹ Aalborg Kommune har derfor i samarbejde med kommunens integrationsråd udarbejdet et tillæg til Aalborg Kommunes integrationspolitik, som danner rammen for den strategi, der er lagt med særligt henblik på de flygtninge, som kommunen modtager. Derfor vil der i det følgende blive redegjort for først integrationspolitikken og dernæst den nye strategi, som i højere grad sætter

¹⁰ *Flerkulturel* anvendes i Aalborg Kommunes integrationspolitik, som en betegnelse for personer der stammer fra mere end én kultur. Der skelnes ikke mellem vestlige og ikke-vestlige indvandrere og efterkommere.

¹¹ <http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/637/html5/>

en dagsorden for, hvordan Aalborg Kommune vil varetage integrationen af flygtninge fremadrettet. Integrationspolitikken indeholder nogle generelle målsætninger og tilstræber, at inkludere alle i kommunen til at blive aktive medborgere. Politikken er inddelt i fire livsfaser samt et tværgående afsnit, der har betydning hele livet igennem. Da denne opgave centrerer sig om arbejdsmarkedsintegration, er det dog kun de mest relevante dele af politikken der vil blive redegjort for her.

Vi anerkender forskelligheder ved at være et åbent og inkluderende samfund, hvor der er plads til, at vi har forskellige familiemønstre, traditioner og overbevisninger, og hvor vi respekterer de rettigheder og pligter, der gælder for os alle. Vi anvender forskelligheder ved som samfund at skabe gode rammer for aktivt medborgerskab, og ved hver især at bidrage aktivt til de fællesskaber, vi indgår i – med hvert vores perspektiv og forudsætninger.¹²

Således lyder det indledningsvist i Aalborg Kommunes integrationspolitik. Ifølge Aalborg Kommune skal integrationspolitikken tolkes som et redskab, der skal sikre at menneskers forskelligheder anerkendes og aktivt anvendes for på den måde at styrke den enkelte og fællesskabet. Ifølge Aalborg Kommune er integration et fælles ansvar, og derfor giver kommunens integrationspolitik anvisninger om, hvorledes den enkelte kan bidrage til integrationsindsatsen i kommunen. Som en del af et større fællesskab har alle et medansvar for at skabe nogle rammer, der muliggør vellykket integration. Dette gøres bl.a. ved at være samarbejdsvillig og rummelig over for hinandens forskelligheder. Alle skal sikres lige adgang til viden og information, og derfor er nye tiltag og metoder en vigtig del af Aalborg Kommunes integrationspolitik. Man søger i videst muligt omfang at gøre viden og information let tilgængeligt, således at man ikke afskærer nogen i kommunen fra et aktivt medborgerskab (ibid.).

Integrationspolitikken opfordrer til, at daginstitutioner, skoler, foreninger, virksomheder osv. løbende og aktivt skaber synlighed omkring de tilbud de har, således at tilgængelighed og viden herom øges. På denne måde kan flerkulturelle medborgere i et bredere omfang tage stilling til de muligheder der er, f.eks. i forhold til at få sit barn i daginstitution. Det kræver både kendskab og tillid at lade andre mennesker passe sit barn, og derfor er det vigtigt med en god kommunikation imellem forældre og daginstitution. Det er i særdeleshed i Aalborg Kommunes

¹² (<http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/637/html5/>)

interesse, at alle kommunens borgerne får mulighed for at udnytte sine evner og ressourcer på det danske arbejdsmarked, således at det bliver muligt at opnå tilstrækkeligt med kvalificeret arbejdskraft. Det er i den sammenhæng en forudsætning, at virksomhederne i kommunen påtager sig et ansvar for at ansætte unge med en flerkulturel baggrund i praktikforløb, hvor praktik er påkrævet for at kunne gennemføre uddannelsen. En del udlændinge, der bosætter sig i Danmark, kommer med erhvervserfaring eller uddannelse fra hjemlandet, og det er derfor vigtigt at disse udlændinge får muligheden for evt. at opkvalificere sig, hvis det er nødvendigt, så de kan bruge deres uddannelse i Danmark. Dette er der i integrationspolitikken stort fokus på, og der stræbes generelt efter at give nytilkomne et fodfæste på det danske arbejdsmarked, som gør dem i stand til at varetage et job og blive selvforsørgende. Det er derfor vigtigt at nytilkomne har adgang til viden om bl.a. *den danske model*¹³, pligter, rettighed osv. for at kunne begå sig på det danske arbejdsmarked. I forhold til konkrete tiltag er mentorordninger og rollemodelkorps særligt velegnede værktøjer til at fastholde og skabe trivsel blandt udenlandske medarbejdere, som ikke har et forudgående kendskab til de forhold, der gør sig gældende på danske arbejdspladser, ifølge integrationsloven. I relation til at ansætte mennesker med en flerkulturel baggrund, kan disse redskaber desuden bidrage til at mindske mulige barrierer på arbejdspladserne. Både Aalborg Kommune, arbejdsmarkedet og uddannelsesinstitutionerne har alle en fælles interesse i at så mange som muligt, bliver varigt selvforsørgende og finder fodfæste på arbejdsmarkedet, og der er derfor grobund for et samarbejde (ibid.).

Ifølge Aalborg Kommunes integrationspolitik anses det for at være en fordel med en mangfoldig medarbejderskare da samspillet mellem forskellige perspektiver og erfaringer giver en god dynamik og kan være med til at skabe udvikling inden for stort set alle områder. Derfor er det kommunens hensigt, at arbejde på at få medarbejdersammensætningen inden for alle faggrupper i kommunen, til at afspejle den sammensætning der ses i befolkningen i dag. For at det kan lade sig gøre i praksis, mener kommunen, at der skal arbejdes strategisk med mentorordninger, rollemodeller og rekruttering. De mennesker med en flerkulturel baggrund, der visiteres til Aalborg, og som af forskellige årsager ikke har mulighed for at stå til rådighed

¹³ Den danske arbejdsmarkedsmodel bygger på en arbejdsdeling mellem staten og arbejdsmarkedets parter. Parternes høje indflydelse på beskæftigelsespolitikken, løn- og arbejdsvilkår er særligt for den danske arbejdsmarkedsmodel.
[http://bm.dk/da/Beskaeftigelsesomraadet/Arbejdsret/Det%20arbejdsretlige%20omraade/Den%20danske%20mod el.aspx](http://bm.dk/da/Beskaeftigelsesomraadet/Arbejdsret/Det%20arbejdsretlige%20omraade/Den%20danske%20model.aspx)

for arbejdsmarkedet, skal også have mulighed for rådgivning og meningsfulde aktiviteter, både før og efter førtidspension er blevet tilkendt (ibid.).

Følgende er et uddrag fra Aalborg Kommunes integrationspolitik, hvor der gives anvisninger om, hvad kommunen, borgeren selv samt foreninger, virksomheder osv. kan gøre for at løfte integrationen af nyankomne flygtninge og andre med flerkulturel baggrund i Aalborg (ibid.).

Dette vil Aalborg Kommune gøre:

<i>Videreudvikle uddannelsesvejledning i forhold til erhvervs- eller videregående uddannelse for unge med flerkulturel baggrund generelt, og særligt i forhold til ikke-bogligt orienterede unge mænd.</i>
<i>Fortsat styrke rollemodelkorps og mentorordninger i samarbejde med uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedets parter.</i>
<i>Informere og opmuntre virksomheder til at ansætte arbejdskraft med eksamensbeviser og kompetencer erhvervet i udlandet, fx ved at øge jobkonsulenternes information til virksomhederne og ved at afholde temaarrangementer for virksomheder.</i>
<i>Medvirke til at skabe større åbenhed og tolerance i forhold til kulturforskelle.</i>
<i>Styrke undervisningen i danske samfundsforhold på sprogcenteret, så den også omhandler arbejdsmarkedsrelaterede forhold.</i>
<i>Arbejde på at fremme inklusion via de beskæftigelsesrettede tilbud.</i>
<i>Målrettet arbejde på at opnå en mangfoldig medarbejderskare inden for alle faggrupper, som afspejler kommunens befolkningssammensætning.</i>
<i>Sikre tilbud til personer uden for arbejdsmarkedet.</i>

Det kan du selv gøre:

<i>Søge at optimere dine egne ressourcer gennem uddannelse og aktivt medborgerskab</i>
<i>Være aktivt jobsøgende og tage imod tilbud fra jobcenteret, hvis du er/bliver arbejdsløs</i>

<i>Benytte dig af tilbud om mentorer og netværk</i>
<i>Opsøge hjælp og rådgivning</i>
<i>Benytte dig af bibliotekernes tilbud om adgang til viden og information, samt undervisning i f.eks. it-kompetencer.</i>

Det kan virksomheder, uddannelsesinstitutioner mv. gøre:

<i>Sætte fokus på at skærpe de mellemlange uddannelsers status og profil</i>
<i>Videreudvikle interkulturel uddannelsesvejledning af studerende</i>
<i>Ansætte unge med flerkulturel baggrund i praktikforløb</i>
<i>Være åben overfor at ansætte medarbejdere med eksamensbeviser og kompetencer fra udlandet</i>
<i>Samarbejde med Aalborg Kommune om oprettelse af mentorordninger og rollemodelkorps.</i>

Strategi for modtagelse af flygtninge

Den ovennævnte integrationspolitik blev udarbejdet med henblik på at gælde fra 2012 til 2015. Denne integrationspolitik er stadig den gældende politik i kommunen, men på grund af det stigende antal flygtninge, der kommer til Danmark, har Udlændingestyrelsen opjusteret antallet af flygtninge, som får tildelt asyl i landet. Aalborg Kommune ser positivt på flygtningestrømmen idet det kan give kommunen mulighed for at ”genopfinde” kommunens tilbud om et integrationsprogram til flygtninge, der bliver visiteret til Aalborg Kommune. Den følgende strategi er den fremtalte nye strategi, som er baseret på integrationspolitikken, men er udarbejdet med det mål for øje, at optimere integrationsprocessen for de flygtninge, som kommer til kommunen. Det vil sige, den ovennævnte integrationspolitik danner stadig rammen for den nye strategi, hvor kommunen ikke ligger skjul på, at de er meget åbne for nye ideer, der kan være med til at sikre, at de nye medborgere integreres i lokalsamfundet og på arbejdsmarkedet. Strategien for modtagelsen af flygtninge kan således anskues, som et tillæg til integrationspolitikken eller implementeringen af denne. Med den nye strategi tilstræbes en effektiv kommunikation og koordinering på tværs af kommunens forvaltninger og diverse

aktører som bl.a. boligorganisationer og uddannelsesinstitutioner, således at man opnår et tværfagligt og helhedsorienteret samarbejde¹⁴.

I tilblivelsen af strategien er der lagt stor vægt på, at forskellige aktører har haft mulighed for at deltage i en forbedring af modtagelsen af flygtninge. En af kerneværdierne bag strategien er, at der tages udgangspunkt i det enkelte menneske. Ifølge den nye strategi, er det at blive borger, ikke blot et spørgsmål om at lære et sprog da viden om kulturen og samfundsforståelse spiller ligeså vigtige roller i integrationsprocessen. Man ønsker at klæde de nyankomne flygtninge på til at indgå i et aktivt medborgerskab, således at den enkelte, har de rette forudsætninger for selvstændigt at handle og benytte sine ressourcer så effektivt som muligt. Målet er, at alle over 18 år kommer i ordinært arbejde eller påbegynder en uddannelse så hurtigt som muligt og inden for den treårige integrationsperiode. Kommunen har en forventning om, at den nye medborger deltager aktivt i integrationen og tager ansvar for eget liv. Uanset hvor den enkelte er erfarings- og uddannelsesmæssigt, er det det kommunen vil tage udgangspunkt i. Man vil strategisk forsøge at ændre på virksomhedernes syn på udenlandsk arbejdskraft bl.a. gennem generel information, opfølgning på de enkelte forløb med flygtninge og ved at belyse og fremhæve de gode historier. Derudover vil kommunen fokusere på at oplyse om, at integration og læring går begge veje, og vi i Danmark kan lære meget af de nye medborgere (ibid.).

Fælles principper i Aalborg Kommune

• Vi har et fælles ansvar for at løse opgaven omkring modtagelse af flygtninge bedst muligt inden for rammerne
• Vi yder en tværfaglig og helhedsorienteret indsats
• Vi har et tæt og koordineret samarbejde
• Vi arbejder handlingsorienteret og løsningsorienteret
• Vi skaber et effektivt og overskueligt netværk på tværs af kommunen, så vi kan arbejde hurtigt og smidigt
• Vi handler på de eventuelle udfordringer eller problemer, som vi møder – eller sikrer overlevering til de rette personer
• Vi samarbejder med relevante aktører omkring modtagelse af integration af flygtninge

¹⁴ <http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/1195/html5/>

Et af målene med de fælles principper er, at alle skal føle sig anerkendt, tryk, set, hørt og mødt. Kommunen ser en høj integrationsværdi i et mangfoldigt kultur-, forenings- og fritidsliv og støtter derfor op om inklusionen af flygtninge i foreningslivet, der kan være med til at skabe et godt netværk for den enkelte. Aalborg Kommune vil løbende følge op på strategien for at følge op på om integrationsindsatsen virker efter hensigten (ibid.).

Menneskets etiske fordringer

En af de store nutidige danske tænkere inden for etik er K. E. Løgstrup (1905-1981), der med sin teologiske og moralfilosofiske tilgang til mennesket særligt er relevant i nutidens samfund, hvor mennesker med forskellige kulturer støder sammen på godt og ondt. I en tid, hvor flygtningestrømme er en realitet, er det måske endda særligt relevant, at blive mindet om, hvorledes mennesker, i Danmark, men også på tværs af kulturer, bør gebærde sig over for hinanden. Man kan hverken tale om en dansk etik eller danske menneskerettigheder da disse størrelser er universelle for alle mennesker, men der findes variationer i menneskers opfattelser af etik og basale rettigheder, hvilket kan være årsag til kultursammenstød.

Som forklaret i indledningen er social inklusion tæt forbundet med vellykket arbejdsmarkedsintegration, og det er netop i det relationelle forhold, at Løgstrups etiske perspektiv kan bidrage til en belysning af de normative forhold, der gør sig gældende i integrationen af flygtninge. Dette gælder både i forhold til trivsel på arbejdsmarkedet, som i alle andre sammenhænge. Den etiske fordring minder os om, hvordan vi bør handle i relation til andre mennesker, og giver os anvisninger hertil. Fordringen skelner ikke mellem fremmede eller nære relationer, idet det ligger implicit i fordringen, at man altid skal handle til den andens bedste, og at man over for alle mennesker, skal behandle dem, som de skal behandle én selv. Dette gør Løgstrups etik mere aktuel end nogensinde, da vi lever i en tid, hvor integrationen af flygtninge skaber store udfordringer især på grund af kulturforskelle og forskellige måder at anskue verden på. Således er Løgstrups etik ikke knyttet til én bestemt religion, men kan anvendes af alle uanset kulturelle og religiøse tilhørsforhold.

Det følgende afsnit vil berige opgaven med Løgstrups moralfilosofiske overvejelser om menneskers forudsætninger for at forholde sig til hinanden. Fænomener som kærlighed, tillid

og åbenhed, også kaldet menneskets etiske normer, vil herunder blive berørt og set i lyset af Løgstrups opfattelse af disse.

Tillid

I bogen *Den etiske fordring* fra 1956, som mange vil kalde for Løgstrups hovedværk, fremlægger Løgstrup sine tanker om den etiske fordring gennem en fænomenologisk analyse af den tillid, som vi normalvis altid møder det andet menneske med. Ifølge Løgstrup er den etiske fordring kort fortalt den enkeltes forhold til det andet menneske (Løgstrup 2006:12). Nærhedsetikkens princip om, at man altid må tage udgangspunkt i den anden, er grundlæggende Løgstrups pointe.

I Matthæusevangeliet i Biblen fremføres *den gyldne regel*: *Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I også gøre mod dem* (Matthæusevangeliet kapitel 7, vers 12). Løgstrup er stærkt inspireret heraf:

Fordringen er blandt andet formuleret i den gyldne regel: Alt hvad du vil, at de andre skal gøre imod dig, det skal du gøre imod dem. Den er alt andet end en lunken regel om at gøre gengæld. Den forlanger, at vi skal fantasere os til, hvordan vi ville ønske der blev handlet imod os, hvis vi var i den andens sted for så aktuelt at handle imod den anden på den måde.

(Løgstrup 1987:25)

Når to mennesker mødes, også selvom de to mennesker er fremmede for hinanden, er der allerede tillid imellem dem, medmindre der er særlige omstændigheder, som gør at man tvivler på den anden. Ifølge Løgstrup, hører det med til det at være menneske, at man på forhånd har tillid til den anden. Dvs. mistillid til den anden opstår først når man har oplevet den anden lyve. Ligeledes skal et menneske først opføre sig mistænkeligt før man vil mistænke det. Denne tillid kalder Løgstrup for *den naturlige tillid*, som er indlejret i mødet mellem to mennesker uanset om man er fremmed for hinanden eller ej (Løgstrup 2006:17).

At vise den anden tillid er at udlevere sig selv, ifølge Løgstrup. Når tilliden bliver brudt, er det værste ikke den forlegenhed den tillidsfulde muligvis er blevet bragt i, men derimod den blottelse man har vist den anden i ytringen af sine forventninger til den anden. Som Løgstrup beskriver det: *man har vovet sig frem for at blive imødekommet – og er ikke blevet det* (ibid:19). Ifølge Løgstrup er det den emotionelle reaktion, der er årsagen til de efterfølgende moralske

bebredelser af den man havde tillid til. Dertil kommer skuffelsen over ikke at blive imødekommet af den anden, som forventet, og heraf udspringer moralske domme (ibid.).

Moralske domme

Når vi møder et andet menneske med sympati og kærlighed, er der ikke noget at være på vagt overfor, og man gør sig ikke forestillinger på forhånd om, hvem denne person er. Har man alligevel allerede et billede af, hvem den anden er, er det blot karaktertræk, der uvilkårligt er kommet til syne i mødet med den anden. Hvis vi derimod møder den anden med usikkerhed og antipati fordi der er noget ved den anden, der irriterer os eller gør os utilfredse, begynder vi at danne os et billede af, hvordan vi tror den anden er. I det personlige samvær sker det dog oftest, at billedet vi har fået af den anden smuldrer fordi dette billede er uforeneligt med den andens nærvær. Dette viser hvor elementær og basal tilliden er, i Løgstrups øjne (ibid:22).

Men i situationer, hvor det billede man har af den anden, bygger på indgroet mistillid, vil billedet man har af vedkommende ikke ændre sig på trods af den andens nærvær. I tilfælde, hvor mistilliden så at sige sejrer, og hvor man ikke vil lade den anden ytre sig i tale og handling på grund af mistillid er der tale om livsfornektelse, ifølge Løgstrup. Det er både fornektende for éns eget liv, men også den andens. Det hører den menneskelige tilværelse til, at tage stilling til den anden på ny når den anden udviser en ny adfærd i tale og handling (ibid:23). Da det er muligt at misbruge denne tillid, er den etiske fordring om uselvvisk at tage vare på det andet menneskes liv en nødvendighed. Man kan kalde det en kendsgerning, at den ene giver sit liv i den andens hånd på baggrund af tillid, og hertil kommer fordringen om, at tage vare på det liv. Imellem denne kendsgerning (dom om tilliden der er) og fordringen (dom om hvad der bør være) er der en intim sammenhæng, mener Løgstrup (ibid:28).

Ifølge Løgstrup, har mennesket tre muligheder for handling i det relationelle forhold. Det kan være omsorg, være ødelæggende eller, for at undgå de to første, kan man som den tredje mulighed, være neutral over for den tillidsfuldes liv. Neutral i den forstand, at de konventionelle normer træder i kraft og derved fungerer som en tilværelsesform. Så derfor: hvis tilliden ikke bliver taget imod med omsorg, men en hvilken som helst anden holdning som f.eks. ligegyldighed, reservation eller afvisning, skabes mistro. For at beskytte sig selv, neutraliserer man sin tillid. Således tyer mennesker til alternativet, hvor de konventionelle normer træder i kraft, så man undgår at skulle være omsorgsfuld eller ødelæggende over for et andet menneskes

liv (ibid:30). Vi har således ikke bare magt i en vis forstand, men også et ansvar for den andens liv.

Magt og ansvar

Kernen i Løgstrups etiske tænkning kan mere eller mindre udtrykkes i følgende citat:

Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forførdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej. (Løgstrup 2006:25)

Citatet fortæller, at man i mødet med et andet menneske, er givet et ansvar over for den anden, som ligeledes er en magt. Hermed mener Løgstrup, at vi er hinandens verden og hinandens skæbne, og i ethvert møde, uanset omstændighederne, ligger en udtalt fordring. Det at fordringen er udtalt betyder, at der ikke findes en bestemt anvisning til fordringen. Den enkelte må selv finde frem til, hvad fordringen går ud på, ved at bruge sin indsigt, fantasi og forståelse (ibid:32). Hvad det helt præcist er, man har i sin hånd af den andens liv, som er udleveret til én, kan være meget forskelligt, og bestå af alt lige fra hele den andens skæbne til den flygtigste stemning, ifølge Løgstrup. Det der ikke er udleveret én, er den andens individualitet, vilje og personlighed, som er de menneskelige egenskaber, der bestemmer hvorledes den anden reagerer på det der bliver sagt og gjort. Den andens forbigående stemning har vi ofte i den mest umiddelbare forstand i vores hånd, men hvordan den anden reagerer på den gode eller dårlige stemning vi har hensat ham i, er vi ikke herre over. På samme måde forholder det sig med den andens skæbne, som den enkelte ofte uformidlet har i sin magt. Eksempelvis kan en ægtefælle med sin hensynsløshed gøre ægteskabet til en livslang lidelse for den anden, men det er ikke i ægtefællens magt, hvorledes den anden reagerer herpå. Det er op til den andens individualitet, personlighed og vilje at bestemme, hvorvidt man affinder, (eller ikke affinder) sig med sin skæbne. Ifølge Løgstrup er grænsen dog flydende, og individualitet og vilje kan angribes på stemninger og skæbne. Så hvad den enkelte gør og siger ud fra sin egen indsigt i, hvad der er bedst for den anden, skal han ikke bestemme, hvordan den anden skal reagere, dette har ingen ret til. Enhver er herre i hans egen verden. Dertil kommer, at fordringen om at tage vare på den andens liv, som der er udleveret én, samtidig altid er en fordring om, at give den anden tid og

gøre, hvad man kan for at den andens verden bliver så rummelig som mulig, samt at udvide den andens horisont (ibid:36).

I den etiske fordring findes altså en magt, som vi kan vælge at bruge til vores eget, eller til den andens bedste. Her mener Løgstrup at vi altid skal bruge denne magt til den andens bedste. Men hvordan ved vi, hvad der er til den andens bedste når fordringen er tavs? Svaret er, at vi bliver bevidst om vores egen livsanskuelse. Når først vi har fokus på vores egen livsanskuelse, er det ikke blot vores eget, men også den andens liv, der får betydning og indhold. I denne forbindelse nævner Løgstrup to måder, som kommunikationen mellem mennesker kan udforme sig på. Den ene måde består af det samvær, hvor man så at sige viger udenom hinanden. Dvs. fremfor en samtale, hvor man debatterer om et emne med mulighed for at få modstand, er der tale om en kommunikation, hvor man på en måde føjer hinanden i form af ros. *Når hver får sit i form af den ros og forståelse der begæres, kan man være i ligegyldighedens fred for hinanden* (ibid:35). Man kan så at sige holde hinanden ud når denne form for kommunikation har fundet sted, hvilken Løgstrup begrundes med dovenskab, menneskefrygt eller lyst til hygge. Gensidig beundring, hvor man roser hinanden, er et middel til at sprede hygge, eller med andre ord glæde, og det tillokkende ved denne form for samvær er, at der kræves meget lidt. Den person man ikke kunne holde ud før, generer ikke længere efter han har modtaget ros og forståelse (ibid.).

Ifølge Løgstrup er det almindeligt kendt, at oprigtigheden i kommunikationen øges med bekendtskabet, men det kan dog lige såvel være omvendt, mener han. Jo mere knyttede mennesker bliver til hinanden, jo mere uoprigtige bliver de over for hinanden, hvorimod man over for nye bekendtskaber udviser større oprigtighed (ibid.).

Den anden måde, som kommunikationen mellem mennesker kan udarte sig på, består i at ville lave om på den anden eller de andre ud fra nogle meninger man har om, hvordan de andre skal være. Man tilsidesætter forståelsen for den anden og lader i stedet sin egen livsforståelse tage over. Løgstrup kalder det for en *fuldkommenhedsmani*, som gør at al tale og handling bliver noget midlertidigt og noget der kan forbedres. Først når denne fuldkommenhed er indtrådt kan der blive plads til forståelse for den anden (ibid.).

At dømme ud fra de to kommunikationsformer, er der tale om en konflikt mellem en kommunikation, der bygger på hensyntagen i form af eftergivenhed, medløb og smiger og en kommunikation, der bygger på hensynsløshed, der på grund af vores optagethed af vores egen livsforståelse, kommer til udtryk gennem overgreb og anmasselse (ibid.). En person der vil lave

om på andre mennesker, som er drevet af en bitter vilje til fuldkommenhed, overskrider og udnytter de flydende grænser i forsøget på at bestemme over andres reaktioner. Konsekvensen vil være, at alt hvad der sker eller ikke sker, vil føres tilbage til ham, som en konsekvens af at have frataget den anden ansvaret for egen livsførelse, og på den måde anvendt magt, som aldrig er berettiget (ibid:38).

Alle mennesker er ansvarlige og selvstændige individer, som uundgåeligt og i vid udstrækning er henvist til hinanden. Hvad enten det er den andens stemning eller skæbne, vi holder i vores hånd, er der i vores indbyrdes forhold til hinanden tale om magtforhold. Af den umiddelbare magt og elementære afhængighed, udspringer den etiske fordring om, at tage vare på det af den andens liv, som er afhængigt af én, til den andens bedste (ibid:39).

Livsytringer

I bogen *Opgøret med Kierkegaard* fra 1968, gør Løgstrup op med Kierkegaards kristne eksistentialisme og introducerer *de suveræne livsytringer*, som består af grundlæggende ytringer eller handlinger der bunder i f.eks. kærlighed, oprigtighed, tillid, talens åbenhed og barmhjertighed. Ifølge Løgstrup ligger de indlejret i os alle, som en naturlig del af livet. Man har ikke magten over dem, og derfor kalder Løgstrup dem for *suveræne livsytringer*. Til vores lykke er de spontane uden at være fordret, forstået på den måde, at de indfinder sig uden vores overvejelse. Ifølge Løgstrup var vi ikke sluppet så heldigt fra vores liv sammen som vi gør, hvis ikke de suveræne livsytringer var spontane og ude af vores magt. Hvis man f.eks. ser en cyklist køre galt, vil man spontant hjælpe vedkommende, men fordi vi også har indlejrede træk som selvfærdighed i os, kan vi nemt blive fornærmet, hvis cyklisten bare sætter sig op på cyklen og cykler videre uden at ytre en anerkendende tak. Det er således ikke nok at have gjort en god gerning. Anerkendelse er nødvendig for, at opretholde vores følelse af selvfærdighed¹⁵.

Enten lader viljen sig overmande og giver sig livsytringen i vold, eller den forlader sig på sin anstrengelse og i moralens erstatningshandling, gør vi det, som vi kan regne ud, at den suveræne livsytring ville have gjort, om den var kommet vor vilje i forkøbet. Eller vi fordærver den suveræne livsytring, også på den måde, at hvad den suveræne livsytring formår

¹⁵ <https://ereolen.dk/ting/object/870970-basis%3A51691385/read> - Kap. VII De suveræne livsytringer og Spørgsmålet om viljens frihed eller bundethed: Løgstrup, Knud Ejler (2015) *Opgør med Kierkegaard*. KLIM (elektronisk udgave)

fører vi til indtægt på vor egen konto, vi frarøver livsytringen dens suverænitet for at smykke vor vilje med den hvad der atter er en måde, hvorpå indesluttetheden, nu i form af selvretfærdighed, snylter på den suveræne livsytring. (ibid.).

Ifølge Løgstrup, skal vi altså agere, som man burde have gjort, hvis den suveræne livsytring havde magten over os. Så når vi er i en situation, hvor et andet menneske har brug for hjælp, vil muligheden for at komme dette menneske i møde melde sig. Livsytringerne er ikke et resultat af en beslutning idet de sætter sig igennem før overvejelse overhovedet har fundet sted. Det vil sige, at livsytringerne gør det muligt for os at varetage fordringen, som vi stilles over for konstant. Men på trods af, at muligheden for at handle tillidsfuldt eller barmhjertigt er tilstede, betyder det ikke at vi til enhver tid vil være tilbøjelige til at gøre det. Ifølge Løgstrup er det modsatte ofte tilfældet, og netop når de suveræne livsytringer udebliver, sker det at fordringen melder sig og forlanger, at vi skal sætte os i den andens sted (ibid.).

Et hermeneutisk perspektiv

Den tyske hermeneutiker, Hans Georg Gadamer (1900-2002), fremlægger i sit hovedværk *Sandhed og Metode* fra 1960, sin filosofiske hermeneutik, som bl.a. omhandler sprogets betydning og påvirkning af den måde vi er til på i verden. For Gadamer er dialog en helt grundlæggende del af hermeneutikken, som handler om, hvordan fælles forståelse bliver mulig gennem en sammensmeltning af menneskers forståelseshorisonter, som forårsages af dialogen. Set ud fra Gadamers perspektiv kan man altså ved at indgå en dialog, nå frem til erkendelse (Gadamer 2005:358). Hovedværkets titel *sandhed og metode* er centrale begreber i Gadamers teori, idet han stiller spørgsmålstejn ved de traditionelle idealer om, at man kan nå frem til objektiv sandhed ved at benytte en bestemt metodisk fremgangsmåde (Riis 2006:15). Eftersom bl.a. forståelsesbegrebet, virkningshistorie og dialogbegrebet er centrale i Gadamers hermeneutik, er det oplagt at anvende Gadamers filosofi i denne opgave, hvor ikke mindst forståelsen og dialogen på tværs af kulturelle horisonter er forudsætninger for kulturmødet, som sker i forbindelse med integration. Som tidligere nævnt, var der før i tiden en bred opfattelse af, at sproget var en afgørende forudsætning for at kunne komme i beskæftigelse. Men med tiden blev forestillingen om, at udlændinge skulle kunne beherske det danske sprog og derefter komme i beskæftigelse, afløst af en opfattelse af, at sproget læres bedst i forbindelse med arbejde. I relation til dansk integrationspolitik, har sproget således været en helt central del af

det, at blive integreret i det danske samfund. Som det fremgår ovenfor, er Gadamer hermeneutik i særdeleshed baseret på dialog og sprogets betydning, idet han mener at al erkendelse bliver til i dialogen. Han er derfor helt oplagt at anvende i denne opgave.

Forståelsesbegrebet

Det er et grundvilkår for mennesket, at vi forholder os forstående til vores omgivelser. Vi kan faktisk slet ikke nå at reagere før vi allerede er i gang med at forstå, og vi kan ikke komme uden om en situation, hvor forståelse ikke er en nødvendighed. At forstå sine medmennesker og verden i generel forstand, er således et eksistentielt betinget fænomen (ibid:43), og så at sige en levende ontologi for Gadamer. Det vil sige, at når vi møder livets betingelser, forsøger vi at håndtere dem med vores forståelse. At være og at forstå hører på denne måde uløseligt sammen ifølge Gadamer, og således adskiller Gadamer teori sig fra den traditionelle tankegang omkring forståelsesbegrebet, som oprindeligt har været kædet sammen med åndsvidenskabernes metode (ibid:16). Traditionelt set skelner man mellem åndsvidenskabernes forstående metode og naturvidenskabernes forklarende metode (Thisted 2011:54). Men ifølge Gadamer er forståelse altså ikke en metode, men ganske enkelt måden at være i verden på. Gadamer forklarer det med, at mennesker konstant er i gang med at forstå, så metoden kan højst betragtes som en sekundær ”hjælp”, der kan anvendes i forlængelse af en allerede påbegyndt forståelse (Riis 2006:16).

Til trods for at forståelsen hos mennesket har en selvudøvende karakter, er den ikke tilfældig. Der er altid fokus på en specifik sag, som dog ikke skal forveksles med et objekt eftersom forståelse altid er baseret på en sammensmeltning, så enhver subjekt-objekt-distinktion ophæves. Ifølge Gadamer hører de to begreber subjekt og objekt ikke til i hermeneutikken, og når de fremgår i hans teori er det kun med henblik på at eksemplificere, hvad hermeneutikken ikke er (ibid:71).

På grund af den enkelte fortolker, skabes visse begrænsninger for, hvad der lige nu kan siges at være gældende forståelse, idet mennesker har varierende forståelsesforudsætninger (ibid:17). Begrænsningerne kan bl.a. være kulturelt betingede, forstået på den måde, at den *umiddelbare forståelse*, bygger på det *almindeligt accepterede*, hvilket er det vi tager for givet når vi taler sammen (ibid:40). F.eks. kan en gruppe danskere tale om problematikker ved *den danske model* uden først at skulle til at redegøre for organiseringen af det danske arbejdsmarked. Det almindeligt accepterede har derfor grundlæggende betydning for, om vi forstår, hvad der siges.

Dette kan netop være årsagen til misforståelser og kultursammenstød fordi der på tværs af kulturer er forskel på, hvad der er almindeligt accepteret. Således er det fælles associationsgrundlag det der karakteriserer kommunikationen mellem mennesker, og jo mindre det grundlag er, jo større er risikoen for misforståelser. Ligeledes er forskellen i to menneskers forhåndsviden med til at påvirke, hvad de hver i sær forstår i en given samtale. Så selvom man taler om det samme er det ikke ensbetydende med, at begge parter forstår det samme, hvilket netop skyldes vores forskellige forståelsesforudsætninger (ibid:41).

Den hermeneutiske cirkel er et udtryk, som ifølge Gadamer bygger på en konstant vekselvirkning mellem del og helhed. Ofte anvendes den hermeneutiske cirkel i forbindelse med fortolkningen af en tekst, men ifølge Gadamer er denne cirkelbevægelse gældende for al forståelse, og kan således anskues som et synonym for forholdet mellem historien, som udgør helheden, og det enkelte menneske, som udgør delen. Når vi opfatter noget, sker der en fortolkningsproces, hvorved forholdet mellem del og helhed tilpasses og bringer os til en ny forforståelse, og således kan den hermeneutiske cirkel fortsætte i en uendelighed (ibid:17).

Vi har altid en forventning om, at helheden giver mening. Hvis delene modsiger helheden eller omvendt, vil man umiddelbart tænke, at den fortolkning man er nået frem til i en given situation er forkert og derfor vil man forsøge at komme frem til en ny fortolkning, der virker mere meningsdannende og sammenhængende (ibid:43). For Gadamer er pointen med enhver forståelsesproces, at den er åben og derved ikke rettet mod et specifikt formål. Det betyder, at vi i enhver fortolkning, må tage imod det der så at sige kommer til os (ibid:47).

Virkningshistorie

Begrebet *virkningshistorie* er et fænomen, som får særlig betydning i Gadamers tidsligt orienterede erkendelsesteori. Interessen for en genstand aftager som regel med tiden, men for Gadamer har tidsafstanden også en helt anden betydning og funktion, som er fundamental for forståelsen:

Det er først gennem tidsafstanden, at sagens iboende, sande mening træder helt frem. (...)

Ofte gør tidsafstanden det muligt at løse hermeneutikkens egentlige, kritiske spørgsmål, nemlig at skille de sande fordomme, hvormed vi forstår, fra de falske, hvormed vi misforstår

(Gadamer 2005:284).

En signifikant pointe i filosofisk hermeneutik er forholdet mellem mennesket og historien. I forlængelse af citatet ovenfor, forklarer Gadamer at *virkningshistorie* er et begreb, som betyder, at vi ikke blot er påvirket af historien, vi er en grundlæggende del af historien på en måde, som gør at den påvirker vores opfattelse af, hvad der er sandt og falsk (Riis 2006:20). Vi vil aldrig kunne unddrage os virkningshistoriens virkninger, hvilket bunder i, at når vi forsøger at forstå et historisk fænomen, vil det altid ske ud fra den historiske distance, som bestemmer vores hermeneutiske situation som helhed. Det er virkningshistorien, der forud afgøre, hvad der fremtræder for os, som genstand for forskning. Dvs. ud fra virkningshistorien bestemmer vi os for, hvad vi hver især mener er værd at undersøge. Ifølge Gadamer, glemmer vi halvdelen af, hvad der virkeligt er til stede, når vi forsøger at forstå noget, og vi glemmer hele sandheden om et givent fænomen, hvis vi antager at det fænomen vi ser, er hele sandheden. Der vil således altid være en del af et fænomen, som vi ikke opfatter. Årsagen hertil er, at det der fremtræder for os, gør det ud fra vores egen målestok i sådan en grad, at vi naivt tror, at vi har forstået det andet som noget selvstændigt. Derfor er det grundlæggende, at vi gør os selv bevidste om virkningshistoriens betydning og påvirkning i enhver fortolkningssituation. Ligeledes må vi anerkende, at påvirkningen af denne virkningshistorie er tilstede og spiller en afgørende rolle i al forståelse (Gadamer 2005:286).

I virkeligheden gælder det om at erkende tidsafstanden som en positiv og produktiv mulighed for forståelse. Den er ikke en gabende afgrund, men er tværtimod fyldt op med traditionens og sædvanernes kontinuitet, i hvis lys al overlevering viser sig for os. (ibid:283).

Den historiske kontekst, som man befinder sig i, vil således altid være en del af enhver fortolkningssituation, og af samme grund er objektivitet ikke mulig idet vi altid formulerer os inden for en historisk kontekst, hvilken vi ikke kan komme udenom. Diskurser og relationer påvirker al fortolkning fordi mennesket altid allerede er indblandet i det vi undersøger (ibid.). Den historiske bevægelighed i menneskets tilværelse er kendetegnet ved, at den er åben, dvs. den er ikke bundet til et bestemt ståsted, og den besidder derfor aldrig en helt lukket horisont. Tværtimod er horisonten noget vi vandrer ind i og som følger med os. *Horisonterne forskyder sig for den der bevæger sig. (ibid:290).* Når vores historiske bevidsthed, f.eks. i en samtale, er rettet mod den andens historiske horisont, og vi sætter os selv i den andens situation, betyder det ikke at vi overflyttes til en fremmed verden, som ikke har forbindelse til vores egen, men derimod at de to horisonter tilsammen danner én stor horisont (horisontsammensmeltning), som

er bevægelig indefra. Ved at hensætte os, mener Gadamer, at vi nødvendigvis må se væk fra os selv for at kunne forstå den andens situation, men her skal vi netop bringe os selv med ind i den andens situation. For først ved at hensætte os i et andet menneskes situation, kan vi forstå det, og dermed blive bevidst om dets anderledeshed og ureducerbare individualitet. At forstå en overlevering, eller med andre ord at kunne sætte sig ind i et andet menneskes situation, kræver derfor at man altid allerede har historisk horisont (ibid.).

Fordomme

Der findes ikke et neutralt ståsted i verden, hvorfra vi objektivt kan orientere os, ifølge Gadamer. Måden hvorpå vi hver især forholder os til verden, er altid påvirket af et bestemt perspektiv. Vi kan ikke unddrage os dette perspektiv, og ubetinget forståelse er derved ikke mulig. Forståelse er derimod altid ledsaget af nogle ubevidste og bevidste forventninger kaldet *fordomme* eller *formeninger*. Fordomme vil altid være tilstede i en fortolkningsproces idet de hele tiden afløses af nye fordomme fordi eksplicit som implicit viden hviler på et historisk, og derved kulturel, betinget grundlag (Riis 2006:19). Fordomme er kendetegnet ved, at være principielt reviderbare, og de hjælper os med at orientere os i verden, og viser en retning for de muligheder vi har. Derfor er fordomme, som ellers ofte forbindes med noget negativt, positivt i denne kontekst. Det er netop en konstruktiv forståelsesbetingelse, hvis vi uanset den konkrete situation, hvori vores fordomme kommer i spil, er bevidste om, at vi kommunikerer ud fra nogle historisk overleverede fordomme (ibid:17). *I sig selv betyder fordom en dom, der fældes, før man grundigt har undersøgt alle sagligt afgørende momenter.* (Gadamer 2005:258). Domme uden begrundelse for at være en del af en given sag, har ingen gyldighed og er derfor grundløse, ifølge Gadamer (ibid.).

Et andet kendetegn ved fordomme er, at de ikke altid umiddelbart lader sig gennemskue. En fordom er først rigtig oplagt når vi møder modstand eller en kontrast til vores grundlæggende antagelser. Så længe en fordom styrer os er vi ikke klar over at den er en dom, hvilket betyder, at vi ikke kan drage den frem i lyset før vi er bevidste om dens tilstedeværelse. Dette kan netop ske i mødet med overleveringen, ifølge Gadamer. Fordomme spiller især en afgørende rolle i mødet mellem forskellige kulturer, hvor mennesker med en tydelig forskel i historisk baggrund prøver at forstå hinanden (Riis 2006:18).

Sprogets betydning

En helt grundlæggende del af Gadamer's hermeneutik handler om, hvordan fælles forståelse bliver mulig gennem en sammensmeltning af menneskers forståelseshorisonter, som forårsages af dialogen. Ved at indgå i en dialog kan man nå frem til erkendelse. Derfor er dialogbegrebet fundamentalt i forhold til hvordan vi interagerer med hinanden (Gadamer 2005:358).

Den egentlige samtale er aldrig den vi ønskede at føre, men tværtimod den samtale vi blev ført af og som lå uden for viljens magt. Ingen ved på forhånd, hvad vi får ud af samtalen, men *at komme til forståelse eller ikke at gøre det, er som en hændelse, der er overgået os.* (ibid:363). Således har samtalen sin egen ånd, og sproget der føres i den, har sin egen sandhed i sig forstået på den måde, at det der træder frem i samtalen, er vi fra nu af bevidste om. For Gadamer er sproget den midte, hvor samtaleparterne når frem til fælles forståelse og enighed om sagen. Det er først når forståelsen bliver forstyrret eller vanskeliggjort, at vi bliver bevidste om forståelsens betingelser. Når man f.eks. skal oversætte noget for en udlænding, bliver man pludselig bevidst om, at sprogligheden er mediet for forståelse.

At forstå et sprog er ikke i sig selv nogen egentlig forståelse og indebærer ikke nogen fortolkningsproces; det er en livsfuldbyrdelse. Et sprog forstår man ved at leve i det (...).

(ibid:364).

For Gadamer består det hermeneutiske problem ikke i at beherske et sprog perfekt, men derimod om at nå til forståelse af en sag, som formidles af sproget. En forudsætning for enhver samtale er, at samtaleparterne taler samme sprog, ifølge Gadamer. Til enhver ægte samtale hører det sig til, at man kommer den anden i møde og lader samtalepartnerens synspunkter gælde. Ikke således, at man ønsker at forstå den andens individualitet, som f.eks. i en terapeutisk samtale, men derimod det den anden siger. At nå frem til forståelse i en samtale forudsætter, at man er indstillet på den, mener Gadamer. Dvs. man forsøger at lade det fremmede og antagonistiske gælde for sig selv og når denne proces er gensidig så parterne forsøger, at fastholde deres egne argumenter, og samtidig overvejer modargumenterne, kan man til slut nå frem til en gensidig overføring af synspunkterne. Når denne meningsudveksling har fundet sted er man nået frem til et fælles sprog og erkendelse. Parterne forbindes af den fælles sag i

samtalen, og samtalen fuldbyrdes når parterne gennem en horisontsammensmeltning er nået frem til fælles forståelse (ibid:366).

Analyse

I det følgende belyses tre undersøgelser af henholdsvis professor Christian Albrekt Larsen, Udlændinge- og Integrationsministeriet samt analyseinstituttet KORA¹⁶. Christian Albrekt Larsen har foretaget en komparativ analyse af en gruppe danskeres syn på, hvilke kriterier skal være opfyldt for at være rigtig dansk, samt danskeres syn på indvandreres positive og negative påvirkning på det danske samfund. Undersøgelsen er foretaget i 2003 og igen 2013, og giver således et billede af, hvordan ovenstående temaer har udviklet sig gennem et årti.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har udarbejdet et online værktøj kaldet *Integrationsbarometeret*, som er baseret på statistikker af, hvordan den enkelte kommune lever op til sit ansvar på forskellige parametre, inden for integrationsområdet. Kommunerne kan sammenligne sig med andre kommuner og med det samlede landsgennemsnit, hvilket giver en god indikation af, hvor den enkelte kommune ligger på integrationsområdet i forhold til resten af landet. Der er endvidere flere statistikker på Integrationsbarometeret, som viser indvandreres oplevelse af bl.a. medborgerskab i Danmark, og således bidrager denne undersøgelse også med indsigt i indvandreres perspektiv på integrationen i Danmark.

Den sidste undersøgelse, der præsenteres, er en benchmarkinganalyse foretaget af KORA, som har lavet analysen for Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet. Formålet med undersøgelsen er bl.a. at belyse kommunale forskelle i succesen af integrationen af ikke-vestlige indvandrere på beskæftigelsesområdet. Det vil sige, undersøgelsen belyser i hvilket omfang det er lykkedes indvandrere, som er bosat i kommunen, at opnå ordinær beskæftigelse.

Formålet med inddragelsen af disse tre undersøgelser er, at skabe en kobling til de udfordringer, der er blevet belyst i redegørelsen og finde ud af, hvorvidt analysens resultater kan bakke op om de allerede nævnte udfordringer. Analysen afsluttes med en opsamlende vurdering og

¹⁶ <https://www.kora.dk/media/5251083/11104-kommunernes-integrationsindsats.pdf> (Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning).

sammenligning af de tre undersøgelser og deres resultater. Alle tre undersøgelser er af nyere dato og de kan derfor give et nutidigt billede af, hvordan det står til på integrationsområdet. Der gives ikke en fuldstændig beskrivelse af undersøgelserne i analysen, men de præsenteres med de kriterier og resultater, der er vigtige for at kunne anvende dem i relation til denne opgave.

Komparativ analyse

Som det fremgik af redegørelsen, er der stadig uklarheder omkring, hvad det vil sige, at være integreret i det danske samfund, idet der er forskellige svar afhængigt af, hvem man spørger. Den følgende spørgeskemaundersøgelse blev foretaget i 2003, og belyser hvilke kriterier danskere mener skal være opfyldt for at være ”rigtig” dansk. Ud af de 2000 adspurgte bestod respondenterne af 1322 indbyggere i Danmark mellem 18-79 år, som blev valgt ud fra en tilfældig udtrækning fra CPR-registeret. Den samme undersøgelse blev igen foretaget i 2013 med henblik på at lave en komparativ analyse, hvor resultaterne sammenlignes med undersøgelsen fra 2003. På denne måde kan man se, hvordan danskernes generelle syn på hvilke kriterier, der skal være opfyldt for at være rigtig dansk, har ændret sig i løbet af et årti. 2000 adspurgte blev igen tilfældigt udtrukket fra CPR-registeret og respondenterne bestod i 2013 af 1325 indbyggere i Danmark mellem 18-79 år (Larsen 2016:40).

Deltagerne i undersøgelsen blev stillet følgende spørgsmål: *Nogle folk siger, at de følgende ting er vigtige for at være rigtig dansk. Andre siger, at de ikke er så vigtige. Hvor vigtigt synes du, at hver af de følgende ting er?* Herefter spørges der ind til otte forskellige områder inden for politik og kultur, som er vist i skemaet i procent på bilag 6, samt på figur 6.1, bilag 6. Respondenterne kunne besvare spørgsmålene med én af følgende fem svarmuligheder: 1) *meget vigtigt*, 2) *ret vigtigt*, 3) *ikke særligt vigtigt*, 4) *slet ikke vigtigt*, 5) *ved ikke* (ibid:80).

Langt de fleste respondenter fandt alle otte kriterier relevant på nær spørgsmålet *at være kristen*. Med udgangspunkt i svarmuligheden 1) *meget vigtigt* er undersøgelsens resultater i procent opstillet på bilag 6.

I 2003 var det vigtigste kriterium for at være dansk, at man kunne tale dansk. I 2013 var det vigtigste kriterium, at respektere landets politiske institutioner og love, hvor det at kunne tale dansk, var det andet vigtigste kriterium ud af de otte kriterier. Figur 6.1, bilag 6, giver et

overblik over rangordenen af kriterier, som er nogenlunde den samme i 2013 som i 2003¹⁷. Et overraskende resultat af undersøgelsen var, at kun få svarede 5) *ved ikke*, hvilket ifølge Larsen vidner om, at danskerne er effektive til at konstruere kriterier for skillelinjer mellem *os* og *dem*.

I 2013 er der ved samtlige otte kriterier færre der svarer 1) *meget vigtigt* sammenlignet med resultaterne fra 2003. De tre kriterier *at respektere danske politiske institutioner og love, at være dansk statsborger og at føle sig dansk*, hører alle tre under det politiske fællesskab, hvorimod de fem andre kriterier hører under det kulturelle fællesskab, ifølge Larsen. Han mener derfor, at det sandsynligvis er lettest for indvandrere, at følge de tre politiske kriterier. De fem øvrige kriterier, som hører under det kulturelle fællesskab, er sandsynligvis sværere for indvandrere at opfylde, især hvis deres kulturelle baggrund er meget anderledes end den danske kultur. Derfor er det også overraskende, at der er et signifikant fald fra 2003 til 2013 i de fem kulturelle kriterier (ibid:81). Faldet i kriteriet om at kunne tale dansk, som værende meget vigtigt, kunne skyldes at danskerne er blevet mildere i forhold til dette kriterium. Det kunne hænge sammen med, at den generelle stigning i engelskniveau, har påvirket flere danskere til at tænke, at man godt kan være rigtig dansk uden at kunne tale dansk, mener Larsen (ibid:82).

Med hensyn til at respektere de danske politiske institutioner og love er der både i 2003 og 2013 henholdsvis 67 procent og 66 procent der svarer, at det er meget vigtigt. Henover et årti er der således konsensus om, at en vigtig del af det at være dansk er, at man respekterer de danske politiske institutioner og love, som ligeledes er det vigtigste kriterium for at være dansk ifølge resultatet fra 2013.

Eftersom over halvdelen af de adspurgte mener, at det at føle sig dansk, er meget vigtigt for at være rigtig dansk, ville det have været interessant, hvis man havde lavet et underspørgsmål omkring, hvad den enkelte forstår ved at føle sig dansk, da der tales om en følelse, som er et meget subjektivt begreb, og det ville derfor være interessant, at spørge ind til hvad den enkelte respondent forstår ved det at føle sig dansk.

Lidt under halvdelen af de adspurgte mener, at det er meget vigtigt at være dansk statsborger, for at være rigtig dansk. Dette kunne hænge sammen med de mange kriterier, der skal være opfyldt for at få dansk statsborgerskab, også kaldet indfødsret¹⁸. Der er tale om en række

¹⁷ For en uddybning af resultaterne i forhold til alders-, periode-, og generationseffekter, som kan have påvirket undersøgelsens resultater, henvises der til udgivelsen: *Den danske republik* fra 2016 af C. A. Larsen.

¹⁸ <http://uim.dk/arbejdsomrader/statsborgerskab>

betingelser som f.eks. at afgive erklæring om loyalitet og troskab, betingelser i forhold til dansk kundskaber, kriminalitet, gæld til det offentlige m.m.¹⁹.

At være født i Danmark, at have levet det meste af livet i Danmark og at have dansk familiebaggrund, tilskrives væsentligt mindre betydning i 2013 sammenlignet med 2003, hvilket kunne skyldes, at de tre spørgsmål alle hører under det kulturelle område, og som Larsen hævder, er danskerne mere fokuserede på det politiske fællesskab fremfor det kulturelle, hvilket disse resultater bakker op omkring. Eftersom de fleste respondenter fandt alle otte kriterier relevant på nær spørgsmålet *at være kristen*, peger resultatet på, at danskerne ikke går så meget op i folks religiøse overbevisning. Det kunne endvidere betyde, at danskere ikke er så religiøse anlagt og derfor heller ikke forbinder kristendom med at være dansker.

I samme undersøgelse, målt graden af enighed eller uenighed af de følgende fire udsagn, for at nå frem til danskernes vurderinger af positive og negative konsekvenser ved indvandring (ibid:93):

- Indvandrere bidrager til en øget kriminalitet
- Indvandrere er generelt et aktiv for Danmarks økonomi
- Indvandrere tager arbejdet fra personer, der er født i Danmark
- Indvandrere beriger det danske samfund med nye ideer og kulturer

Resultaterne i procent kan ses på figur 7.1, bilag 5, hvor det fremgår, at danskerne både i 2003 og 2013 var mest tilbøjelige til at være *enige* om, at indvandrere bidrager til øget kriminalitet. I forhold til 2003, er der en signifikant lavere andel, der i 2013 mener, at indvandrere bidrager til kriminalitet, men det er dog stadig en betydelig majoritet. På trods af at resultaterne viser, at færre danskere mener, at indvandrere bidrager til øget kriminalitet, så tyder det på, at mange danskere har fordomme over for indvandrere, hvilket kan skabe udfordringer med hensyn til integrationsprocessen, især i forhold til den sociale inklusion i samfundet samt på en arbejdsplads. En mindre majoritet var ligeledes *enige* i, at indvandrere bidrager med nye ideer og kulturer til det danske samfund med henholdsvis 19 procent *helt enig* og 39 procent *delvist enig* i 2003, hvilket er næsten identisk med resultaterne i 2013 med 16 procent *helt enig* og 43 procent der var *delvist enig*. Under halvdelen af danskerne var *enige* i, at indvandrere er et aktiv

¹⁹ <http://uim.dk/arbejdsomrader/statsborgerskab/udenlandske-statsborgere-1/betingelser>

for dansk økonomi. Med henholdsvis 7 procent i 2003, der var *helt enig* og 21 procent, der var *delvist enig*. De tilsvarende andele var i 2013 6 procent og 29 procent, hvilket er væsentligt flere end i 2003. Denne positive udvikling kunne tyde på, at flere danskere er blevet bevidste om, at indvandrere kan være med til at styrke dansk økonomi. Et mindretal var *enige* om, at indvandrere tager arbejde fra personer født i Danmark, omend der har været en stigning fra 2003 med seks procent *helt enig* og ni procent *delvist enig* til 2013, hvor der tilsvarende var 9 procent *helt enig* og 17 procent *delvist enig* (ibid:93). Således er resultatet af de to negative udsagn, at lidt flere er enige om, at indvandrere tager arbejde, og lidt færre er enige om, at indvandrere øger kriminaliteten. Resultatet af de to positive udsagn er, at andelen som er *enige* i, at indvandrere beriger det danske samfund med nye ideer og kulturer er konstant fra 2003 til 2013, og lidt flere er *enige* i at indvandrere er et aktiv for dansk økonomi.

Således tegner der sig samlet set et ret broget billede af danskernes vurdering af konsekvenserne af indvandring, ifølge Larsen. Både respondenterne fra 2003 og 2013 ser fordele og ulemper ved indvandringen. Ifølge Larsen kan resultaterne skyldes udvidelsen af EU mod øst i 2004, hvilket muligvis har påvirket indvandringen, så den er blevet mere sammensat. I 2003 var der meget politisk fokus på asylansøgere og familiesammenføringer fra ikke-vestlige lande, hvorimod der i 2013, foruden dette tema, også var fokus på den stigende arbejdskraftindvandring fra østeuropæiske EU-lande, hvilket kan have haft indflydelse på resultaterne (ibid:95).

Det nationale Integrationsbarometer

Som det blev beskrevet i indledningen, inddrages integrationsprocessen i Aalborg Kommune som en case, for at komme et spadestik dybere, ved at inddrage en konkret kommunal integrationspolitik. Derfor anvendes Integrationsbarometeret til at følge op på Aalborg Kommunes integrationspolitik ved at belyse, hvordan Aalborg Kommune klarer sig på integrationsområdet, både i forhold til regeringens ni målsætninger om integration, samt i forhold til resten af landets kommuner.

I november 2012 offentliggjorde det daværende Social- og Integrationsministerium et nationalt integrationsbarometer, hvis formål er, at synliggøre regeringens målsætninger for integrationsindsatsen, og gøre det muligt at følge op på udviklingen både på landsplan og

kommunalt. Således skal barometret skabe et samlet overblik over udviklingen på integrationsområdet, set i relation til regeringens målsætninger²⁰.

Den danske integrationsindsats omfatter mange aktører og indsatsområder, bl.a. integrationsindsatsen for nye borgere, indsatsen for at fremme aktivt medborgerskab samt beskæftigelses- og uddannelsesindsatsen. En effektiv integrationsindsats fordrer, at indsatsen sigter mod fælles målsætninger både nationalt som lokalt. Regeringens målsætninger for integrationsindsatsen udgør rammerne og ud fra de lokale forhold tilrettelægges indsatsen. Eftersom tidligere analyser viser, at indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, er den målgruppe, der står over for de største udfordringer, når det gælder integration, er det den målgruppe der fokuseres på i integrationsbarometeret. Den seneste måling er foretaget i november 2016 (ibid.), og der vil i det følgende blive gennemgået resultater for Aalborg Kommune (bilag 1) og for hele landet (bilag 2). Der tages udgangspunkt i de mest relevante resultater, og derfor er der enkelte resultater, der ikke vil blive gennemgået, men som kan findes på bilag 1 og 2.

Skema 2, bilag 4, viser hvornår den sidste basismåling i forhold til den specifikke målsætning blev foretaget. De nyeste målinger fra november 2016 sammenlignes med disse basismålinger i bilag 1 og 2.

I forhold til statistiske definitioner er inddelingen af indvandrere og efterkommere lavet på baggrund af de oplysninger der findes i Det Centrale Personregister med hensyn til forældre/børn-relationer, fødested og statsborgerskab. Ved *indvandrere* forstås personer som er født i udlandet. Ingen af forældrene er danske statsborgere eller født i Danmark. Findes der ikke oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer²¹.

Jævnfør bilag 1 var beskæftigelsesgabet mellem 25-64-årige indvandrere, herunder efterkommere af ikke-vestlig oprindelse, og personer med dansk oprindelse i november 2016 på 26 procentpoint i Aalborg Kommune. Sammenlignet med bilag 2, der viser landsgennemsnittet, er resultatet identisk med Aalborg Kommunes resultat idet landsgennemsnittet også ligger på 26 procentpoint på beskæftigelsesområdet. Det betyder, at

²⁰ <http://integrationsbarometer.dk/det-nationale-integrationsbarometer>

²¹ For yderligere definitioner henvises til <http://integrationsbarometer.dk/det-nationale-integrationsbarometer/statistiske-definitioner>

Aalborg Kommune hverken er foran eller bagefter på beskæftigelsesområdet i forhold til landsgennemsnittet, men med hensyn til den sidste basismåling i 2011, jævnfør skema 2, bilag 4, er Aalborg Kommune gået 2 procentpoint tilbage. Det kan antages at være relateret til den store flytningetilstrømning i 2015, hvilket har krævet en relativt større indsats fra kommunen.

Til gengæld er Aalborg Kommune gået frem på uddannelsesområdet: Andelen af 20-24-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der som minimum har gennemført en ungdomsuddannelse, ligger på 71 procent, hvilket er en stigning på 15 procentpoint i forhold til sidste basismåling, som blev foretaget i 2011. Sammenlignet med landsgennemsnittet, der ligger på 58 procent, klarer Aalborg sig således godt på uddannelsesområdet inden for denne aldersgruppe. Andelen af 25-39-årige indvandrere (ankommet som 0-12-årig) og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der mindst har gennemført en videregående uddannelse ligger i Aalborg Kommune på 30 procent, hvilket er en forbedring på 5 procentpoint i forhold til sidste basismåling i 2011. Sammenlignet med landsgennemsnittet, som ligger på 30 procent, skiller Aalborg Kommune sig ikke ud fra gennemsnittet.

I forhold til danskundskaber, ligger andelen af kursister, der er omfattet af integrationsprogrammet, og som består en prøve i dansk inden fem år fra begyndelsestidspunktet af en danskuddannelse, på 84 procent, hvilket svarer til en stigning på 10 procentpoint siden sidste basismåling i 2012 jævnfør skema 2, bilag 4. Sammenlignet med landsgennemsnittet, som ligger på 72 procent, betyder det at Aalborg ligger over landsgennemsnittet i forhold til danskundskaber.

Ser man på forsørgelsesgabet mellem 16-66-årige fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse blandt indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, og personer med dansk oprindelse, viser bilag 1, at Aalborg Kommune ligger på 11 procentpoint. Sammenlignet med sidste basismåling i 2011 jævnfør skema 2, bilag 4, er Aalborg Kommune gået 3 procentpoint tilbage. Det betyder, at der er flere på offentlig forsørgelse nu, end der var i 2011. Sammenligner man med landsgennemsnittet, der ligger på 14 procentpoint, ligger Aalborg Kommune lidt lavere, hvilket betyder, at der er flere indvandrere på landsplan, der er på offentlig forsørgelse i forhold til Aalborg Kommune.

Inden for kriminalitet ligger andelen af 15-29-årige mandlige indvandrer- og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der bliver dømt for straffelovsovertrædelser, på 5 procent, hvilket er det

samme som ved sidste basismåling, der blev foretaget i 2010 jævnfør skema 2, bilag 4. Som det fremgår af bilag 2 ligger landsgennemsnittet ligeledes på 5 procent, og der er således hverken flere eller færre der bliver dømt for kriminalitet i Aalborg Kommune sammenlignet med landsgennemsnittet. Ud fra en samlet vurdering af resultaterne fra integrationsbarometeret, må man konkludere, at Aalborg Kommune ligger på et gennemsnitligt niveau sammenlignet med landsgennemsnittet.

Integrationsbarometeret indeholder ligeledes resultater for medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse for hele landet. Disse resultater gennemgås i det følgende ud fra bilag 2. Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der oplever personer med indvandrerbaggrund bliver anerkendt for deres indsats ligger på 46 procent. Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, der er medlem af en forening ligger på 54 procent. Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der er politisk aktive ligger på 43 procent. Disse resultater peger på, at kun ca. halvdelen af indvandrerne føler at de er inkluderet i det danske samfund og deltager i samfundslivet.

Andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der oplever diskrimination på grund af deres etniske oprindelse ligger på 43 procent. Dvs. at lidt under halvdelen af indvandrerne oplever forskelsbehandling.

Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af ægtefælle eller kæreste ligger på 19 procent. Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af uddannelse og venner ligger på 4 procent. Andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene ligger på 2 procent. Disse resultater peger på, at meget få indvandrere og efterkommere oplever begrænsninger i relation til selvbestemmelse over eget liv, med undtagelse af andelen af 18-29-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig baggrund, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af ægtefælle eller kæreste, som næsten er oppe på en femtedel. Dog ses en positiv udvikling siden sidste basismåling i 2012.

Benchmarkinganalyse

I 2016 foretog KORA bl.a. en benchmarkinganalyse, hvis formål er at belyse kommunale forskelle i succesen med integrationen af ikke-vestlige indvandrere på beskæftigelsesområdet. I undersøgelsen defineres integrationssucces ved, i hvilket omfang det er lykkedes indvandrergrupperne, som er bosat i kommunen, at opnå ordinær beskæftigelse. Bilag 3 viser kommunernes succes med hensyn til at få 18-64-årige flygtninge og familiesammenførte omfattet af integrationsloven i beskæftigelse (ibid.). Man får således et overblik over, hvor landets kommuner ligger i forhold til hinanden på beskæftigelsesområdet. Som det fremgår af bilag 3, ses at Aalborg Kommune ligger i gruppe 3, dvs. på et gennemsnitligt niveau i forhold til resten af landets kommuner. Denne undersøgelse understøtter således resultaterne fra Integrationsbarometeret, som også viser, at Aalborg Kommune ligger på et gennemsnitligt niveau i integrationsindsatsen på beskæftigelsesområdet, sammenlignet med landsgennemsnittet.

De øvrige resultater af undersøgelsen viser bl.a. at nytilkomne flygtninge og familiesammenførte fra ankomst til en kommune og til påbegyndt beskæftigelse, i gennemsnit varierer fra 1,8 år til 2,5 år. Målingen er foretaget ud fra den femtedel af kommuner, hvor det går henholdsvis hurtigst og langsomst med hensyn til at komme i beskæftigelse. Undersøgelsen ligger endvidere op til, at kommunernes rammevilkår er fundamentale for kommunens integrationssucces idet kommunernes rammevilkår kan forklare ca. 91 procent af den observerede variation mellem kommunerne. Det er de færreste indvandrere med flygtningestatus, der er på passiv forsørgelse, men til gengæld er der heller ikke mange i beskæftigelse, viser undersøgelsen. Årsagen til succesen for de mest succesfulde kommuner, ser ud til at være på grund af nytilkomne indvandrere, der hurtigt kommer i beskæftigelse, og ikke via en aktiv beskæftigelsesindsats. I den femtedel af kommuner, hvor den beskæftigelsesrettede integration går hurtigst, kommer indvandrerne 9 procent hurtigere i beskæftigelse end forventet, hvorimod det går 6 procent langsommere i den femtedel af kommuner, hvor det går langsomt. Således er der et forbedringspotentiale fra nederste til øverste femtedel på 15 procent. Der er dog højest en afvigelse på plus eller minus 5 procent fra den forventede varighed i 64 ud af 90 kommuner (ibid.).

De vigtigste faktorer til at forklare kommunale forskelle i forhold til, om en indvandrer kommer i job, skal findes i forskellene mellem de ledige. Langt de fleste flygtninge og

familiesammenførte, der får et job, finder selv arbejdet med det samme. Det er meget få, der får job via en periode i beskæftigelsessystemet. Det er dog uklart om det skyldes netværk, generel motivation for at finde et job eller om de bare er mere ressourcestærke. Dertil kommer at der kan være forskel i kommunernes indsats i forhold til sociale tilbud, samtaler, jobafklaring m.m., som kan være med til at gøre forskellen. Der blev observeret mange forskellige veje til beskæftigelse for denne gruppe, men der var ingen klare mønstre mellem de mere og mindre succesfulde kommuner. F.eks. er der en stor gruppe passivt forsørgede ledige indvandrere, som går igen i næsten alle kommuner. En af de få sammenhænge er, at succesfulde kommuner i højere grad anvender virksomhedsrettet aktivering. Ifølge KORA støttes dette resultat af litteraturen, hvoraf det fremgår, at en af de få indsats, hvor der er evidens for en positiv effekt er den virksomhedsrettede aktivering. I forhold til ydelser og indsats, viser undersøgelsen at der er stor forskel mellem familiesammenførte og indvandrere med flygtningestatus, idet selvforsørgelse er den dominerende tilstand blandt de familiesammenførte, men der forekommer også en høj grad af beskæftigelse (ibid.). Dette kunne tyde på, at det har stor betydning når man kommer til et andet land, at man i forvejen har familie, der er etableret i det danske samfund. Det kunne derfor tyde på, at netværk har stor betydning for hvor hurtigt den nytilkomne kommer i beskæftigelse.

I undersøgelsen gør KORA opmærksom på, at der er en stor statistisk usikkerhed om resultaterne, og at det kun er en delmængde af kommunernes indvandrere, som analysen belyser. Det er især blandt de indvandrere, der har været i landet i minimum tre år, hvor indsatsen kun måles blandt den tungest ledige gruppe. Ikke desto mindre kan undersøgelsen hjælpe kommunerne med deres beskæftigelsesrettede integrationsindsats, ved både at identificere de kommuner, der har størst succes med at få indvandrere hurtigt i beskæftigelse, og hvilke kommuner der har succes med anvendelse af den virksomhedsrettede aktivering (ibid.).

Opsamling

Der findes et hav af undersøgelser inden for integration, og grunden til, at netop disse tre undersøgelser er valgt til denne opgave er, at de hver især belyser forskellige områder inden for integration, og giver således et bredere perspektiv på hvordan forskellige parametre kan påvirke integrationsprocessen. Den komparative analyse giver os et billede af, hvilke kriterier der skal

være opfyldt for at være en rigtig dansker, set ud fra danskeres perspektiv. Ligeledes fortæller undersøgelsen en del om, hvordan danskere opfatter indvandrere. At respektere danske politiske institutioner og love er i 2013 det vigtigste kriterium for at være rigtig dansk, og sammenholdt med de øvrige resultater af undersøgelsen, ses at danskerne er mere fokuserede på det politiske fællesskab fremfor det kulturelle fællesskab. Selvom resultaterne viser, at færre danskere mener, at indvandrere bidrager til øget kriminalitet, giver resultatet et indtryk af, at mange danskere (stadig) har fordomme om indvandrere. Disse fordomme kan skabe udfordringer med hensyn til integrationsprocessen, især i forhold til den sociale inklusion i samfundet og på en arbejdsplads. Undersøgelsen viser også, at danskerne har en holdning til integration, eftersom meget få svarede *ved ikke* til spørgsmålene om, hvilke kriterier der var vigtige for at være rigtig dansk.

Integrationsbarometeret giver et billede af, hvordan landets enkelte kommuner klarer sig på integrationsområdet i forhold til landsgennemsnittet. Integrationsbarometeret kan være et godt middel til at skabe sparring og vidensdeling mellem kommunerne. Årsagen er, at der løbende foretages nye målinger, og kommunerne kan således se, hvordan de udvikler sig i forhold til de andre kommuner og om integrationsprocessen i den enkelte kommune går den rigtige eller forkerte vej i forhold til den forrige basismåling. Selvom der ikke er oplysningspligt kommunerne imellem med hensyn til, hvordan kommunerne klarer sig på integrationsområdet, kan sparring med en succesfuld kommune, være en måde for en mindre succesfuld kommune til at komme på rette vej. Bilag 2, som viser det samlede resultat for integrationen i hele landet, belyser, hvorledes indvandrere føler, i forhold til medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse. Vi får således både et billede af danskeres syn på indvandrere med den komparative analyse, samt en idé om, hvordan indvandrere føler med hensyn til inklusionen i det danske samfund med Integrationsbarometeret.

Benchmarkinganalysen giver ligeledes et overblik over, hvordan den enkelte kommune klare integrationsopgaven i forhold til landets resterende kommuner. Der er således et overlap over de to sidstnævnte undersøgelser, idet Integrationsbarometeret også viser, hvordan indvandrere klarer sig på beskæftigelsesområdet. De vigtigste faktorer, der kan forklare de kommunale forskelle med hensyn til om en indvandrer kommer i job, ligger i forskelligheder mellem de ledige. Selvom man ikke fandt klare mønstre mellem de mere og mindre succesfulde kommuner, var en af de få væsentlige sammenhænge, at succesfulde kommuner i højere grad anvender virksomhedsrettet aktivering. Dette betyder, at arbejdsmarkedsintegration, ud fra

denne undersøgelse, kan anskues som en af de mest effektive måder at integrere flygtninge og andre indvandrere på. Eftersom begge undersøgelser viser, at Aalborg Kommune bevæger sig inden for gennemsnittet i relation til de resterende kommuner, og de forventninger regeringen har, øges validiteten af resultatet fra begge undersøgelser, idet der ud fra forskellige parametre opnås lignende resultater. Et andet resultat af benchmarkinganalysen viser, at kommunernes rammevilkår er fundamentale for kommunens integrationssucces. Denne undersøgelse ligger således også op til sparring og vidensdeling imellem kommunerne. Benchmarkinganalysen viste også, at familiesammenførte klarer sig bedre på beskæftigelsesområdet idet selvforsørgelse er den dominerende tilstand blandt de familiesammenførte, hvor der forekommer en høj grad af beskæftigelse. Dette kunne indikere effekten af hvor stor betydning det har, at familien eller noget af den, i forvejen er etableret i Danmark.

Sammenligner man de tre undersøgelser i relation til danskkundskaber, viser benchmarkinganalysen, at de storkøbenhavnske kommuner, er blandt de kommuner der klarer sig bedst på integrationsområdet sammenlignet med f.eks. de fynske kommuner, som ligger i den anden ende af successkalaen. Resultatet kan underbygge Larsens tese om, at det at kunne tale dansk er vigtigt, men mindre vigtigt med hensyn til at være rigtig dansk end for et årti siden. Danskerne har sandsynligvis fået et mildere syn på danskkundskaber i dag end et årti forinden, men der er stadig ingen tvivl om, at danskkundskaber er vigtige. I storbyer som bl.a. København kan man sandsynligvis bedre klare sig som indvandrere, hvis man kan tale engelsk sammenlignet med de mindre byer i Danmark.

De tre undersøgelser er foretaget inden for en årrække, som gør at undersøgelserne kan bidrage med indikationer af, hvordan Danmark på nuværende tidspunkt klare sig på integrationsområdet samt, hvad der er vigtigt i relation til integration. Sammenfattet giver undersøgelserne et billede af, de mange udfordringer, der er forbundet med integration i Danmark i dag, både politisk og kulturelt set fra forskellige vinkler og på forskellige områder. Dog skal det nævnes, at både den seneste måling på Integrationsbarometeret og KORAs benchmarkinganalyse, er foretaget i 2016, og man kan derfor være relativt sikker på at de resultater, som undersøgelserne frembragte, stadig er sådan det forholder sig. Derimod er Larsens komparative analyse foretaget i 2013 (udgivet i 2016), altså 2 år før flygtningekrisen for alvor ramte Europa, og Danmark. Det er derfor uklart, hvorvidt analysens resultater havde været de samme, hvis de var foretaget i 2016, ligesom de to andre analyser. Omvendt kan man

sige, at med den udvikling der har været fra 2003 til 2013, er det sandsynligt, at de 2 års forskel ikke ville have haft de store udsving på analysens resultater.

Filosofiske overvejelser ved arbejdsmarkedsintegration

I det følgende analyseres og diskuteres arbejdsmarkedsintegration på baggrund af analysens resultater. Målet med denne sammenfletning er både, at undgå for mange gentagelser, samt at skabe en bedre sammenhæng mellem redegørelsen og analysens resultater, og den diskuterende del i opgaven. Filosofiske overvejelser omkring de væsentligste udfordringer ved arbejdsmarkedsintegration inddrages i samspil med Løgstrups og Gadamer's teorier. Der inddrages momentvis enkelte erfaringer fra praktikperioden, med henblik på at skabe et mere nuanceret billede af integrationsprocessen i Danmark. Termer som *os* og *deman* vendes indimellem i det følgende, hvilket blot er for at forklare eller tydeliggøre pointer.

Forudsætninger og udfordringer

Som det fremgik af den komparative analyse, er det vigtigste kriterie for at være rigtig dansk, at de danske politiske institutioner og love respekteres. Spørgsmålet er, om det kan lade sig gøre uden at det samtidig medfører en undertrykkelse af flygtninges egen kultur og værdier? Omvendt er det heller ikke ønskværdigt, hvis flygtninge ikke har interesse i, eller ikke kan se nogen værdi i, at skabe et forhold til den danske kultur, nu hvor vi er i Danmark. Det ville blot resultere i segregation, hvor flygtninge og danskere lever side om side og kun er interesseret i deres egne kulturelle værdier. Som Gadamer ville sige, er gensidig forståelse en betingelse for kulturmødet. Det er således en udfordring, hvis danskere forstår flygtninge som fremmede, men samtidig vil have, at de kan lide vores værdier, og leve op til de kulturelle og politiske forventninger, der eksisterer i Danmark.

Ifølge den komparative analyse, er danskere blevet mere optagede af det politiske fællesskab, og mindre af det kulturelle, hvilket betyder, at det ikke nødvendigvis er et spørgsmål om, at danskere ikke vil respektere flygtninges kultur, men nærmere et spørgsmål om, at flygtninge overholder og respekterer den danske kultur, når man befinder sig i Danmark. En samfundsorden, der er baseret på både den danske kultur og etniske minoriteters kulturer ville næppe fungere. Der ville i sådan et tilfælde være tale om *smeltedigelintegration*, og på trods af,

at teorien indeholder integratoriske aspekter, idet der er tale om gensidig tilpasning, bygger teorien også på assimilatoriske principper, da elementer fra ens egen kultur, må undertrykkes for at danne en ny fælles kultur. På trods af et estimat om, at der i 2050 er 20 procent af befolkningen, som kommer fra en anden kulturel baggrund end den danske, er det stadig en minoritet. Med fokus på den komparative analyse, virker det ikke sandsynligt, at danskerne vil være tilbøjelige til at følge dette princip. Derimod er det mere sandsynligt med et flerkulturelt samfund, gennem *pluralistisk integration*, hvor der skabes en fælles kulturel basis samtidig med, at de etniske grupper, så vidt muligt bevarer deres kulturelle særpræg. Denne integrationspolitik fordrer en meget fleksibel samfundsstruktur, idet samtlige kulturer i samfundet skal tilgodeses, og det kræver gensidig forståelse for hinandens kulturelle forskelligheder, men på denne måde er en gensidig tilpasning tilnærmelsesvis mulig. Ud fra Larsens komparative undersøgelse tyder det på, at danskernes nationale forestillinger, afstedkommer en tankegang om, at så længe vi er i Danmark, må det være de danske regler og love der gælder.

Som det fremgår af Integrationsloven, kan kommunalbestyrelsen oprette værtsordninger, hvor privatpersoner, som er bosat i kommunen, kan fungere som værter for nyankomne udlændinge og modtage støtte til dækning af enkeltudgifter, som f.eks. mindre udflugter i forbindelse med værtsfunktionen. Det er umiddelbart et godt tiltag, og argument for at den almene dansker kan lære nyankomne flygtninge at kende. Det giver ligeledes alle danskere mulighed for at kunne deltage aktivt i integrationsindsatsen uden at der nødvendigvis er nævneværdige økonomiske omkostninger forbundet hermed. Spørgsmålet er dog, hvorvidt værtsordninger bliver anvendt, og om det har en effekt, da der umiddelbart skal en del research til, for at finde disse oplysninger og dermed blive klar over, at denne ordning eksisterer. Dette kunne tyde på, at danskerne selv skal gøre en indsats for at tilegne sig disse oplysninger, hvilket fordrer, at man har interesse for at bidrage til integrationsindsatsen på denne måde. Ifølge Larsens undersøgelse er danskere blevet mere åbne over for andre kulturer end tidligere, og værtsordninger kan derfor på nuværende tidspunkt tolkes som et godt incitament for at inkludere flygtninge mere i samfundet. Men spørgsmålet er, hvordan man får motiveret danskere til at tage det ansvar og initiativ? Spurgte man Løgstrup ville han sige, at svaret findes i fordringen.

Ud fra et Gadamerisk perspektiv, påvirker diskurser og relationer al fortolkning, fordi mennesket altid allerede er indblandet i det vi undersøger. Det betyder, at vi i høj grad selv er med til at påvirke, hvad vi forstår i en given situation. I dette tilfælde, er vi påvirket af det vi allerede ved

om flygtninge, eller rettere sagt, det vi tror vi ved, og som vi fejlagtigt anser for at være sandt. Men, at dømme ud fra den komparative analyse, ændres danskeres generelle syn på flygtningekun langsomt over tid. Derfor kunne mere synlighed og et positivt engagement, for at videreformidle de gode historier og erfaringer, som nogle danskere allerede har med flygtninge, være med til at skabe interesse for integration, og medføre at flere bidrog til den sociale inklusion af flygtninge i samfundet.

Ifølge Larsens komparative analyse, er danskerne i dag mere fokuserede på det politiske fællesskab frem for det kulturelle. Med udgangspunkt i hvilken betydning det har for integrationen i Danmark, ville Løgstrup sandsynligvis svare, at det politiske fokus ikke må tage så meget overhånd, at vi glemmer de menneskelige relationer. Som nævnt i redegørelsen, taler Løgstrup om to måder at kommunikere på. En af dem består i at ville lave om på den anden ud fra nogle meninger man har om, hvordan den anden skal være. Man tilsidesætter forståelsen for den anden og lader i stedet sin egen livsforståelse tage over. Ifølge Løgstrup er der tale om en fuldkommenhedsmani, som gør at al tale og handling bliver noget midlertidigt og noget der kan forbedres. Først når denne fuldkommenhed er indtrådt kan der blive plads til forståelse for den anden. Denne fuldkommenhedsmani kan minde om en assimilationspolitik, idet assimilation bygger på at ”de andre” skal blive ligesom os. Konsekvensen vil være, at ansvaret for alt hvad der sker eller ikke sker, hviler på ham, som er drevet af fuldkommenhedsmani, som en konsekvens af at have frataget den anden ansvaret for egen livsførelse, og på den måde anvendt magt, som aldrig er berettiget. Det betyder, ifølge Løgstrup, at det er godt, at vi har et politisk system, men vi må ikke fratage flygtninge ansvaret for deres eget liv, og forsøge at lave om på dem og deres måde at være på. Løgstrup ville altså være fortaler for en pluralistisk integrationsform, hvor der er plads til alle.

Casestudie

Med fokus på arbejdsmarkedsintegration ønsker Aalborg Kommune, at alle kommunens borgerne får mulighed for at udnytte sine evner og ressourcer på det danske arbejdsmarked, således at det bliver muligt at opnå tilstrækkeligt med kvalificeret arbejdskraft. Det er i den sammenhæng en forudsætning, at virksomhederne i kommunen påtager sig et ansvar for at bidrage til integrationen, men gør de så det?

At dømme ud fra KORAs resultater i benchmarkinganalysen, tyder det på, at det er en minoritet af virksomheder i Aalborg Kommune, der reelt påtager sig et ansvar for integrationen af flygtninge i kommunen. Dette er en stor udfordring for kommunen, idet man ikke kan føre arbejdsmarkedsintegration uden virksomheder, som langt hen ad vejen må betragtes som den vigtigste medspiller i denne sammenhæng. Af samme årsag, vil Aalborg Kommune strategisk forsøge at ændre på virksomhedernes syn på udenlandsk arbejdskraft bl.a. gennem generel information, opfølgning på de enkelte forløb med flygtninge og ved at belyse og fremhæve de gode historier. Derudover vil kommunen fokusere på at oplyse om, at integration og læring går begge veje, og at vi i Danmark kan lære meget af de nye medborgere.

Både Løgstrup og Gadamer ville være enige i at læring går begge veje, og at vi er hinandens skæbne, som Løgstrup siger. Det er i mødet med et andet menneske, at man er givet et ansvar over for den anden, hvilket ligeledes er en magt, og derfor er vi hinandens verden og hinandens skæbne. Hvis vi står i en situation, hvor den anden har brug for hjælp, og de suveræne livsytringer, ikke melder sig, gør fordringen, som forlanger, at vi skal sætte os i den andens sted, og handler til den andens bedste. Vi må ikke lade de konventionelle normer træde i kraft, vi skal derimod tage ansvar og handle omsorgsfuldt over for de flygtninge, der er i Danmark. Dette vil Aalborg Kommune gøre og i relation til arbejdsmarkedsintegration vil kommunen med konkrete tiltag som mentorordninger og rollemodelkorps, forsøge at fastholde og skabe trivsel iblandt medarbejdere, som ikke har et forudgående kendskab til de forhold, der gør sig gældende på danske arbejdspladser. I relation til at ansætte mennesker med en flerkulturel baggrund, kan disse redskaber desuden bidrage til at mindske mulige barrierer på arbejdspladserne, ifølge kommunen.

Både Aalborg Kommune, arbejdsmarkedet og uddannelsesinstitutionerne har alle en fælles interesse i, at så mange som muligt, bliver varigt selvforsørgende og finder fodfæste på arbejdsmarkedet, og der er derfor grobund for et samarbejde. Dette bakker den komparative analyse op omkring, idet resultaterne viste, at en mindre majoritet af danskere mente, at indvandrere bidrager med nye ideer og kulturer til det danske samfund. Under halvdelen af danskerne var enige om at indvandrere kan blive et aktiv for dansk økonomi, men da denne udvikling har været stigende siden 2003, kunne det tyde på, at flere danskere er blevet bevidste om, at indvandrere kan være med til at styrke dansk økonomi. Undersøgelsen underbygger således Aalborg Kommunes integrationspolitik ud fra de tiltag den nye strategi bygger på.

Både benchmarkinganalysen og Integrationsbarometeret (bilag 1) viser, at Aalborg Kommune bevæger sig inden for gennemsnittet i relation til de resterende kommuner, og de forventninger regeringen har. Det er derfor positivt, at Aalborg Kommune nu har udviklet en ny strategi til at sikre en bedre integration af flygtninge, især fordi benchmarkinganalysen også viste, at kommunernes rammevilkår er fundamentale for kommunens integrationssucces.

Et andet punkt i Aalborg Kommunes integrationspolitik, er at kommunen ser det som en fordel med en mangfoldig medarbejderskare, da samspillet mellem forskellige perspektiver og erfaringer giver en god dynamik og kan være med til at skabe udvikling indenfor stort set alle områder, ifølge kommunen. Det er tydeligt at Aalborg Kommune ligeledes er meget fokuserede på den sociale inklusion af flygtninge, idet et af målene med de fælles principper i integrationspolitikken er, at alle skal føle sig anerkendt, tryk, set, hørt og mødt. Kommunen ser ligeledes en høj integrationsværdi i et mangfoldigt kultur-, forenings- og fritidsliv og støtter derfor op om inklusionen af flygtninge i foreningslivet, der kan være med til at skabe et godt netværk for den enkelte. Dette bakkes op af benchmarkinganalysen, da resultaterne viste, at de vigtigste faktorer, som kan forklare de kommunale forskelle med hensyn til om en indvandrer kommer i job, er de forskelligheder der er mellem de ledige. Derfor kan man med sikkerhed sige, at det er et godt tiltag, at Aalborg Kommune vil tage udgangspunkt i det enkelte menneske, hvilket både Løgstrup og Gadamer ville bifalde, idet to mennesker ikke er ens.

På trods af, at der ikke fandtes klare mønstre mellem de mere og mindre succesfulde kommuner i KORAs benchmarkinganalyse, var en af de få væsentlige sammenhænge, at succesfulde kommuner i højere grad anvender virksomhedsrettet aktivering. Dette betyder, at arbejdsmarkedsintegration, ud fra denne undersøgelse, kan ansues som en af de mest effektive måder at integrere flygtninge og andre indvandrere på. Aalborg Kommunes nye integrationsstrategi har også fokus på, at det at blive borger i det danske samfund, ikke blot er et spørgsmål om at lære et sprog, da viden om kulturen og samfundsforståelse spiller ligeså vigtige roller i integrationsprocessen. Aalborg Kommunes nye integrationsstrategi adskiller sig således væsentligt fra kommunens oprindelige integrationspolitik, omend den stadig er gældende i samspil med den nye strategi. Det kunne derfor tyde på, at Aalborg har gjort en væsentlig og stor indsats på integrationsområdet for at rette opmærksomheden mod arbejdsmarkedsintegration, idet det tydeligt skinner igennem, når man læser deres nye strategi, at der nu er fokus på den veldokumenteredes måde at inkludere flygtninge i samfundet på.

Asymmetriske magtforhold

Da jeg startede ved AOF Diversity, var der fra starten et asymmetrisk magtforhold mellem de flygtninge, jeg skulle undervise, og undertegnede. Det er min påstand, at der er en indlejret autoritet i positionen som underviser, da det er underviseren der ved noget, så at sige, og viden kan bruges som magt. I et forsøg på at møde flygtningene i øjenhøjde og eliminere den radikale asymmetri, der var i forholdet mellem dem og jeg, lærte jeg dem dansk gennem dialoger, og de lærte mig deres sprog, tigrinya. Det affødte en tillid, som gjorde at det asymmetriske magtforhold blev mindre. Der var ikke tale om en undervisningssituation, men nærmere et samarbejde, hvor flygtningene selv tog ansvar for at lære dansk gennem aktiv deltagelse i dialogerne.

At dømme ud fra min egen erfaring fra praktikken, har tillid en fundamental betydning for det relationelle forhold, og jeg tilslutter mig således Løgstrups teori. En anden vigtig erfaring jeg gjorde mig i praktikken var, at måden vi taler sammen på, har grundlæggende betydning for relationen netop fordi måden vi taler til hinanden på også afspejler, hvad vi synes om den anden. Ærlighed og oprigtighed skinner igennem i dialogen, og dette blev jeg opmærksom på en dag i praktikken, da flygtningene blev spurgt om, hvad de syntes var bedst ved de dialoger vi havde, hvortil én af dem svarede at det var, at jeg talte til dem, som de så jeg talte til min leder og andre kolleger. Det fik dem til at føle sig mere inkluderet i fællesskabet, fordi de ikke følte, der var forskel på sproget, når vi havde de føromtalt dialoger. Grunden til at disse dialoger under praktikforløbet har været så succesfulde, vil jeg mene bundet i, at der ikke er en bestemt dagsorden vi skal forholde os til, og derfor er det aldrig til at vide på forhånd, hvor samtalen bringer os hen. Dette er hvad Gadamer kalder for den egentlige samtale. Det er underordnet om der tales om fagforeninger, vielser eller hygge.

Ovenstående er et eksempel på, hvor vigtigt det er, at man lever op til det ansvar man er givet i mødet med et andet menneske, idet det ligeledes er en magt, som gør, at vi er hinandens verden og hinandens skæbne. I den etiske fordring findes altså en magt, som vi kan vælge at bruge til vores eget, eller til den andens bedste, og når vi bliver bevidste om vores egen livsanskuelse, ved vi også, hvad der er bedst for den anden, ifølge Løgstrup.

I forbindelse med den etiske fordring, kan man således tale om *interdependens*, dvs. en gensidig afhængighed, hvilket er en magt vi kan vælge at bruge til vores eget, eller til den andens bedste. Alle former for kommunikation indeholder en selvudlevering, som giver modparten magt, og

mødet mellem mennesker skal således forstås som et vekslende forhold mellem magt og selvudlevering.

I både 2003 og 2013 var danskerne mest tilbøjelige til at være *enige* om, at indvandrere bidrager til øget kriminalitet. På trods af, at der er en signifikant lavere andel, der i 2013 mener, at indvandrere bidrager til kriminalitet i Danmark i forhold til 2003, er det stadig en betydelig majoritet. Dette er et interessant resultat, idet forskellen på kriminelle blandt indvandrere fra ikke-vestlige lande, sammenlignet med personer med dansk oprindelse, ikke er så stor, ifølge Danmarks Statistik²². Til gengæld har efterkommere med ikke-vestlig oprindelse det absolut højeste kriminalitetsniveau. I Larsens undersøgelse, skelnes ikke mellem indvandrere og efterkommere, hvilket kan forklare forskellen i resultater.

Udfordringen er, at skelner man ikke mellem efterkommere og indvandrere, vil indvandrere fremstå som kriminelle i langt højere grad end de i virkeligheden er. Indvandrere fra ikke-vestlige lande er den gruppe indvandrere, der har flest udfordringer med hensyn til integration, og derfor er denne mangel på skelnen uheldig, idet det kan afstedkomme eller bekræfte fordomme. Danskernes fordomme over for indvandrere, vil højst sandsynligt skabe udfordringer med hensyn til integrationsprocessen, især i forhold til den sociale inklusion i såvel samfundet som på en arbejdsplads.

Det er sandsynligt at tro, at den gældende offentlige diskurs i høj grad sættes af landsdækkende medier, der på den måde sikrer en vis median i opfattelsen af flygtninge. Med udgangspunkt i Gadamer's teori om, at man forstår et sprog ved at leve i det, vil det ud fra et erkendelsesteoretisk perspektiv være mest fremmende for integrationen, hvis flygtninge kommer så meget ud i samfundet som muligt - både i forbindelse med arbejde og fritidsaktiviteter, fordi det er i mødet, at dialogen sker og erkendelse opstår. Man kunne derfor også forestille sig, at jo mere flygtninge var en del af arbejdsmarkedet, jo mere ville barriererne af fordomme forsvinde, fordi man ville lære hinanden at kende, og det billede man har haft af en flygtning vil smuldre, eller blive mere realistisk og bygget på erfaringer. Jeg skriver dette ud fra egen erfaring.

Ud fra et Gadamer'sk perspektiv er fordomme altid tilstede i en fortolkningsproces, idet de hele tiden afløses af nye fordomme, fordi eksplicit som implicit viden hviler på et historisk, og derved kulturelt betinget grundlag. Fordomme er principielt reviderbare, og derfor hjælper

²²<http://www.dst.dk/da/statistik/nyt/NytHtml?cid=20403>

fordomme os med at orientere os i verden, og derfor er fordomme, som ellers ofte forbindes med noget negativt, positivt i denne sammenhæng.

Som det blev beskrevet i analysen var et overraskende resultat af den komparative analyse, at kun få svarede *ved ikke* til spørgsmålene om, hvilke kriterier der skal være opfyldt for at være rigtig dansk. Ifølge Larsen vidner resultatet om, at danskerne er effektive til at konstruere kriterier for skillelinjer mellem *os* og *dem*. Det ville derfor have været interessant, hvis respondenterne havde haft mulighed for at skrive, hvad de selv forstår ved det at være rigtig dansk. Men hvad betyder det, at vi laver denne distinktion i forhold til arbejdsmarkedsintegration?

Ifølge Gadamer skabes forståelse gennem dialog, og derfor skal flygtninge ud på arbejdspladsen blandt de øvrige borgere i samfundet. Således kunne man antage, at mange af de fordomme danskere har om flygtninge ville forsvinde på grund af mødet, som også i Løgstrupsk forstand, bevirker at fordomme smuldrer, fordi der ikke er konsensus mellem det billede man havde af f.eks. en flygtning og hvem vi oplever den pågældende flygtning er i virkeligheden. Det er en udfordring, hvis vi allerede har gjort os forestillinger på forhånd om, hvem andre mennesker er. Hvis vi møder den anden med usikkerhed og antipati, begynder vi at danne os et billede af, hvordan vi tror den anden er. I det personlige samvær sker det dog oftest, at billedet vi har fået af den anden smuldrer, fordi dette billede er uforeneligt med den andens nærvær. Dette viser hvor elementær og basal tilliden er, i Løgstrups øjne. Dette var hvad der skete, da jeg startede i praktik. Mine fordomme om flygtninge var uforenelige med, hvordan jeg oplevede, at flygtninge var. Mine fordomme kommer udelukkende fra medier, og først da jeg selv kom til at arbejde med flygtninge på nært hold, blev jeg klar over, at det billede jeg havde af flygtninge ikke stemte overens med de erfaringer jeg efterfølgende fik.

Integration fra den anden side

Det er min erfaring fra arbejdet med flygtninge, at selv de mindste ting i hverdagen, der er anderledes i den danske kultur, sammenlignet med den oprindelige kultur en flygtning kommer fra, kan misfortolkes. Eksempelvis en dag i praktikforløbet, hvor hele holdet skulle ind til byen, tog vi bussen på grund af vejret, men en af drengene ville gerne cykle derind i stedet for at tage med bussen, som os andre. Det viste sig, at han ikke havde lyst til at tage bussen, fordi han sidste gang følte at alle kiggede på ham, men ingen talte til ham. Han havde derfor kun kørt i

bus den ene gang, og havde tolket situationen, som om der ikke var nogen der ville tale med ham. Vi havde en dialog omkring det, hvor jeg forklarede, at det ikke nødvendigvis havde noget med ham eller hans fremtoning at gøre. Det var tydeligt, at han blev lettet over at høre, at derheller ikke er nogen, der taler til mig i bussen, og at det er meget normalt i den danske kultur, at man passer sig selv, så at sige, medmindre man ser nogen, der har brug for hjælp f.eks. Flygtningen havde altså misforstået situationen, fordi kulturen i hans hjemland er en anden. Han kommer fra en kollektivistisk kultur, hvor man i langt højere grad taler med mennesker omkring sig uanset om man kender dem på forhånd eller ej. Som vi snakkede om, er der hverken noget rigtigt eller forkert i, at ingen taler med hinanden i bussen, der er "blot" tale om kulturforskelle. Dette scenarie beskriver meget godt, hvad der typisk kan ske, når man dømmes en fremmed kultur på baggrund af sin egen kulturs normer og traditioner. Man får et forkert indtryk af den fremmede kultur, idet den ikke forstås i den rigtige kontekst, så at sige.

Som beskrevet i redegørelsen, er dialog en helt grundlæggende del af hermeneutikken for Gadamer, og det er via en sammensmeltning af menneskers forståelseshorisonter, som forårsages af dialogen, at fælles erkendelse bliver mulig. Denne flygtnings kulturelt betingede forståelsesforudsætninger gør, at det han umiddelbart forstår ved situationen i bussen bygger på de almindeligt accepterede normer og traditioner, fra hans egen kultur. Således har det almindeligt accepterede grundlæggende betydning for, om og hvordan vi forstår situationen. Dette kan netop være årsagen til misforståelser og kultursammenstød, fordi der på tværs af kulturer, er forskel på, hvad der er almindeligt accepteret. Ser man på dialogen, skete en fortolkningsproces, som bragte ham til en ny forforståelse af, hvordan man typisk gebærder sig i bussen i Danmark. Gadamer ville her sige, at der opstod en horisontsammensmeltning i dialogen, og vi nåede begge til en ny erkendelse, idet flygtningens erfaring fik mig til at reflektere over, hvordan danskere egentlig er blandt andre mennesker. Jeg blev derfor selv mere bevidst om den danske kultur. Således har begge vores forståelseshorisonter forskudt sig, hvis man spørger Gadamer. Flygtningen forklarede mig situationen, således at vi havde et fælles associationsgrundlag. Ved at jeg hensatte mig i hans situation, kunne jeg forstå ham, hvilket var muligt på grund af min egen historiske horisont. Hvis han derimod havde forklaret mig noget jeg ikke selv havde oplevet, som i dette tilfælde, at køre i bus i Danmark, havde det været svært at opnå et fælles associationsgrundlag. Flygtningen havde ikke tænkt mere oversituationen, så den konklusion han var nået frem til efter busturen, fortsatte med at være hans forståelse indtil vi skulle med bussen indtil byen, og vi fik talt om det. Ifølge Gadamer når

man til erkendelse i dialog, hvilket hermed er bevist, idet der i dialogen fremkom en ny erkendelse, og sproget var således mediet der førte til forståelse.

Faldet i kriteriet om at kunne tale dansk, som værende meget vigtigt, kunne skyldes at danskerne er blevet mildere i forhold til dette kriterium. Det kunne hænge sammen med, at den generelle stigning i engelskniveau, har påvirket flere danskere til at tænke, at man godt kan være rigtig dansk uden at kunne tale dansk, mener Larsen. Dette kan tolkes som det at være rigtig dansk, handler om evnen til at indgå i et fællesskab ved netop at kunne indgå i en dialog med et sprog, som begge parter kan forstå. Her ville Gadamer sige, at netop når begge parter forstår det sprog der tales, kan man nå til erkendelse, fordi horisontsammensmeltningen sker i dialogen.

Som Larsens resultater viste i den komparative analyse, er det at respektere danske politiske institutioner og love, det vigtigste kriterium for at være rigtig dansk, og det er langt vigtigere end at være kristen, idet analysen viste, at det ikke er relevant for at være rigtig dansk om man er kristen eller ej. Hele 75 procent af Danmarks befolkning er medlem af den danske folkekirke²³, hvilket kunne antages, at have noget at gøre med, at man skal gøre noget aktivt for at melde sig ud af folkekirken. Vi lader det i hvert fald fylde i hverdagen i form af bl.a. bøn, som mange muslimer, der beder fem gange om dagen²⁴, og bl.a. herved i høj grad lader religion påvirke deres livsførelse. Der er naturligvis også muslimer, der ikke beder fem gange om dagen, ligesom der er en minoritet af danskere, der går i kirke hver søndag og andre gør ved højtider, som dåb eller vielse. Ud fra dette perspektiv er det ikke så bemærkelsesværdigt, at ca. en femtedel af de 18-29-årige indvandrere oplever, at deres frihed og selvbestemmelse er begrænset af deres familie med hensyn til valg af ægtefælle eller kæreste, ifølge Integrationsbarometeret (bilag 2). Man kunne forestille sig, at de pågældende forældre ønsker at bevare nogle skikke og traditioner fra den oprindelige kultur og f.eks. holde deres børn i f.eks. den islamiske tro. Dette ønske ville muligvis blive truet, hvis børnene fuldstændigt selv kunne bestemme, hvem deres kæreste eller ægtefælleskulle være, samt hvilken kultur han eller hun skulle komme fra, eller om det var ligegyldigt.

En meget lille andel indvandrere oplever, at de får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af uddannelse og venner, og der er ligeledes meget få der

²³<http://www.km.dk/folkekirken/kirkestatistik/folkekirkens-medlemstal/>

²⁴<https://www.muc.dk/laer-at-be/>

ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene. Resultaterne viser, at meget få indvandrere og efterkommere oplever begrænsninger med hensyn til selvbestemmelse over eget liv. Begge resultater er faldende siden sidste basismåling. Anskuer man disse resultater ud fra det danske perspektiv, er det en positiv udvikling, idet noget af den danske nationale stolthed bunder i, at Danmark er et frit land, hvor alle har ytringsfrihed²⁵.

Som det blev beskrevet i redegørelsen, er formålet med integrationsloven i Danmark at sikre, at nyankomne udlændinge får muligheden for at udnytte de evner og ressourcer, som de hver især har. Målet hermed er, at udlændinge bliver deltagende, selverhvervende og ydende medborgere fuldstændig på lige fod med samfundets øvrige borgere. Det skal foregå i overensstemmelse med de grundlæggende normer og værdier, der eksisterer i det danske samfund. Målene skal ske ud fra en integrationsindsats, hvor der tages udgangspunkt i den enkelte udlændings ansvar for egen integration, og indsatsen skal bidrage til, at nyankomne udlændinge sikres mulighed for deltagelse på lige fod med andre borgere i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, sociale, religiøse og kulturelle liv.

Med udgangspunkt i ovenstående, er ligestilling blandt danskere og flygtninge i Danmark en forudsætning for en vellykket integrationsproces. Regeringen startede uheldigt ud i sin tid ved at tilbyde en integrationsydelse, der lå 2000 kr. under det, som landets øvrige borgere på kontanthjælp modtog, hvilket blev kritiseret, hvorefter det blev ændret til samme ydelse som kontanthjælpen. Ifølge Integrationsbarometeret (bilag 2), oplever lidt under halvdelen af indvandrerne i undersøgelsen at blive diskrimineret og forskelsbehandlet på grund af deres etniske oprindelse. Det er et relativt højt antal, der oplever forskelsbehandling, og det kunne derfor være interessant, hvis man prøvede at forestille sig, at man selv var flygtning i et andet land. Man kunne antage, at de fleste nok ville handle væsentligt anderledes, fordi man ved at sætte sig i den andens sted ville forstå, hvordan det er at være i den situation. Ifølge Gadamer ville man netop ved at hensætte sig i den andens sted, forstå det andet menneske og blive bevidst om dets individualitet. Løgstrup taler også om, at ved at fantasere os til, hvordan vi ville ønske, der blev handlet imod os, hvis vi var i den andens sted, bliver vi bevidste om, hvad der er bedst for den anden. Man bør så handle i overensstemmelse hermed og uden at forlange at få noget igen. På denne måde indtræffer den gyldne regel, eller med andre ord fordringen.

²⁵<http://www.ft.dk/leksikon/ytringsfrihed.aspx>

Opsamling

Gennem opgaven er udfordringer med hensyn til arbejdsmarkedsintegration, teori og analyseresultater blevet analyseret og diskuteret. Dette afsnit opsummerer de udfordringer, der er blevet skitseret i løbet af opgaven, samt forslag til den fremtidige integrationsproces i Danmark.

Integrationsbegrebet skaber forvirring på grund af flertydighed. Endvidere, er der ikke en klar definition af, hvornår man er integreret, hvilket vanskeliggøre integrationsprocessen, fordi det uden en defineret, er op til individet selv at afgøre, hvornår man mener, man er blevet en fuldbyrdet del af det danske samfund. Derudover er der heller ikke konsensus om, hvad vi skal kalde de mennesker, der kommer til Danmark. Som det fremgår af opgaven bruges begreber som indvandrere, flygtninge, udlændinge, personer med flerkulturel baggrund m.m. i sammenhænge, hvor man taler om den samme gruppe mennesker. Denne mangel på konsensus, om brugen af begreber, vanskeliggør forståelsen af, hvad der menes.

Manglende danskkundskaber står i vejen for at flygtninge kommer ud på arbejdsmarkedet, og der går derfor længere tid, før flygtningen lærer dansk og bliver en selvforsørgende medborger i det danske samfund. Ifølge KORA er arbejdsmarkedsintegration den mest succesfulde måde at integrere på, men det er en minoritet af arbejdsgivereder bidrager aktivt og tager ansvar for integrationen, hvilket hævdes at være på grund af manglende interesse eller ressourcer.

Den gældende offentlige diskurs sættes i høj grad af landsdækkende medier, der på den måde sikrer en vis median i opfattelsen af flygtninge. Disse fordomme står i vejen for social inklusion i det danske samfund, og skaber udfordringer i forbindelse med at få danskere til at bidrage til integrationen af flygtninge. Fordomme er en stor udfordring for integrationsprocessen, og eftersom forståelse bliver til i dialogen og mødet, ifølge Gadamer, skal flygtninge ud på arbejdspladsen blandt resten af samfundets borgere. En positiv effekt heraf ville være, at mange af de fordomme danskere har om flygtninge, ville forsvinde på grund af mødet, som i Løgstrupsk forstand, bevirker at fordomme smuldrer, fordi der ikke er konsensus mellem det billede man havde af den anden og hvem vi oplever den anden at være, når vi lærer dem at kende. Vi skal blive bedre til at sætte os i flygtninges sted for at forstå dem, ifølge Løgstrup og Gadamer.

Løgstrups tænkning og begreber om normativitet, kulturforskelle, magtforhold er på mange måder mere relevant end nogensinde før. Forståelsen og åbenheden over for fremmede kulturer

er nødvendigt for at integrere de flygtninge, der kommer til Danmark. I forbindelse med integration er det fundamentalt, at vi har etikken med. Derudover, spiller dialog og gensidig forståelse en afgørende rolle i integrationsprocessen, fordi det er i dialogen vi når til gensidig forståelse, ifølge Gadamer, og hvis man ikke italesætter udfordringerne, sker der ingenting. Den sociale inklusion fremmes ikke gennem skoledansk, men derimod gennem fællesskaber og dialog, på en arbejdsplads eller f.eks. i en fritidsklub, og derfor er arbejdsmarkedsintegration et godt incitament. Det kunne også bidrage til at flygtninge ville føle et tilhørsforhold til Danmark.

Man skal være opmærksom på de asymmetriske magtforhold, der udspiller sig i de relationelle forhold mellem danskere og flygtninge. Bevidsthed omkring den etiske fordring kan være med til at styrke forholdet mellem mennesker.

Tiltag som bonusordninger til virksomheder, der ansætter en flygtning, ser ikke ud til at have en virkning, og derfor kunne man antage, at det ikke er de økonomiske ressourcer der er den største udfordring i forhold til at ansætte en flygtning.

Den komparative analyse bidrog bl.a. med en klargøring af hvilke kriterier, der af danskere anses for at være vigtigst i forhold til at være ”rigtig dansk”. Derudover viste undersøgelsen også at halvdelen af den danske befolkning potentielt set, har fordomme over for indvandrere.

Integrationsbarometeret er et godt værktøj til sammenligning og til at følge op på kommunal status på integrationsområdet. Man kunne evt. opfordrer kommunerne til at sparre med de mest succesfulde kommuner, og i højere grad bruge ”hinanden”, i forhold til, hvilke tiltag, den enkelte kommune oplever, fungerer godt i forhold til integrationsindsatsen. Benchmarkinganalysen viste at kommunernes rammevilkår er afgørende for integrationen af flygtninge. Derudover viste undersøgelsen, at den væsentligste årsag til forskelle i kommunernes integrationsindsats skal findes i forskelle på de ledige flygtninge. Langt de fleste flygtninge og familiesammenførte, der får et job, finder selv arbejdet med det samme. Det er meget få, der får job via en periode i beskæftigelsessystemet. Landets kommuner har umiddelbart størst succes med beskæftigelsesrettet integration. Arbejdsmarkedsintegration kan have en positiv effekt på fremtidig konkurrence om arbejdskraft. Idet rammevilkårene varierer fra kommune til kommune, og disse rammevilkår ifølge KORAs undersøgelse er afgørende for en vellykket integration, må man således konkludere, at grænserne med hensyn til, hvornår man er integreret i det danske samfund, samt hvad det indebærer, er flydende.

Måden vi taler og bruger begreber på er afgørende for, hvordan vi forstår hinanden. Filosofien kan bidrage til at entydiggøre integrationsbegrebet og andre begreber, som er med til at skabe forvirring.

Ved at lægge vægt på, og fortælle de gode historier i medierne, vil kunne bidrage til at skabe en balance i medie billedet, og dermed fjerne nogle af de fordomme, som står i vejen for at flygtninge kommer ud på arbejdsmarkedet. Med den store tilgang af flygtninge siden 2015 ville et paradigmeskift kunne skabe en positiv forandring i danskeres syn på flygtninge.

Aalborg Kommune har allerede meget fokus på mentorstøtte, og en mentor der kommer fra samme land som én selv, vil kunne bidrage positivt til integrationsindsatsen af de nyankomne flygtninge til faglig og sproglig opkvalificering. Det er min påstand, at hvis først du har en flygtning ansat, er det nemmere at ansætte en til fra samme land, fordi den først ansatte kan hjælpe den nye. Det ville også støtte den sociale inklusion, og hjælpe nyankomne med at overholde mødetider, og videreformidle viden om den rette effektivitet og produktivitet på arbejdspladsen, men uden opbakningen fra virksomhederne er det meget vanskeligt at tale om arbejdsmarkedsintegration. Men man kan i sagens natur ikke tvinge virksomheder til at deltage i dialogmøder, så hvordan kan man motivere virksomhederne til at være mere aktive medspillere i dansk arbejdsmarkedsintegration? Aalborg Kommune har eksempelvis skrevet i integrationspolitikken, at virksomhederne også har et ansvar.

Et bud kunne være at man viser og fortæller de gode historier på de samme platforme, som viser de negative perspektiver på flygtninge. Det ville muligvis kunne bidrage til at skabe noget mere balance og nuance i forhold til danskernes syn på flygtninge og andre indvandrere, hvis man så flere positive historier, især fra lokalområdet. Hvis virksomheder, der har haft gode oplevelser med f.eks. at have flygtninge i praktik eller løntilskud fortalte om deres oplevelser, kunne det muligvis være med til at skabe en holdningsændring til flygtninge på sigt.

De fleste flygtninge, der er i job, har selv fundet jobbet, men for den gruppe flygtninge, der ikke selv finder job, tyder det på, at selvom der ikke fandtes klare mønstre mellem de mere og mindre succesfulde kommuner, var en af de få væsentlige sammenhænge, at succesfulde kommuner i højere grad anvender virksomhedsrettet aktivering. Dette betyder, at arbejdsmarkedsintegration kan anskues som en af de mest effektive måder at integrere flygtninge og andre indvandrere på. I analysen viste det sig, at Aalborg Kommune med hensyn til integration på beskæftigelsesindsatsen, bevæger sig inden for gennemsnittet i relation til de resterende

kommuner, og de forventninger regeringen har. Et andet resultat af benchmarkinganalysen viser, at kommunernes rammevilkår er fundamentale for kommunens integrations succes. Den enkelte flygtningens egen indsats, påvirker i høj grad forskellen på, om man er i beskæftigelse eller ej.

Konklusion

Formålet med denne opgave var at besvare følgende problemformulering:

Hvilke udfordringer gør sig gældende i integrationsprocessen af flygtninge, og hvordan kan moralsk og erkendelsesteoretisk filosofi bidrage til en bevidstgørelse af disse udfordringer og eventuelt frembringe løsningsforslag til den fremtidige integrationsproces?

Som opgaven afspejler, er der en lang række udfordringer forbundet med arbejdsmarkedsintegration af flygtninge i Danmark. Integrationsbegrebet skaber forvirring på grund af flertydighed, og denne mangel på konsensus, vanskeliggør forståelsen af, hvad der menes. Manglende dansk kundskaber kan skabe udfordringer i forhold til, at få flygtninge ud på arbejdsmarkedet, og der går derfor længere tid, før flygtingen lærer dansk og bliver en selvforsørgende medborger i det danske samfund. Ifølge KORA er arbejdsmarkedsintegration den mest succesfulde måde, at integrere på, men det er en minoritet af arbejdsgivere, der bidrager aktivt til integrationsprocessen i Danmark, og tager ansvar for integrationen, hvilket hævdes at være på grund af manglende interesse, som kan kædes sammen med en manglende forståelse for flygtninges situation. Derudover viser undersøgelsen, at den væsentligste årsag til forskelle i kommunernes integrationsindsats, skal findes i forskelle på de ledige flygtninge. Resultaterne fra den komparative analyse viste, at kriterier, der af danskere anses for at være vigtigst i forhold til at være ”rigtig dansk”, var at indvandrere respekterer landets institutioner og love. Det andet vigtigste kriterie var evnen til at tale dansk. Derudover viste undersøgelsen også, at halvdelen af den danske befolkning potentielt set, har fordomme over for indvandrere. Integrationsbarometeret er et godt værktøj til sammenligning og til at følge op på kommunal status på integrationsområdet. Man kunne evt. opfordre kommunerne til at sparre med de mest succesfulde kommuner, og i højere grad sparrer med hinanden i forhold til, hvilke tiltag, den enkelte kommune oplever, fungerer godt i forhold til integrationsindsatsen.

Benchmarkinganalysen viste endvidere, at langt de fleste flygtninge og familiesammenførte, der får et job, finder selv arbejdet med det samme. Det er meget få, der får job via en periode i beskæftigelsessystemet. Landets kommuner har umiddelbart størst succes med beskæftigelsesrettet integration. Derudover viste analysen, at arbejdsmarkedsintegration kan have en positiv effekt på fremtidig konkurrence om arbejdskraft. Idet rammevilkårene varierer fra kommune til kommune.

Ud fra den komparative analyse viser det sig, at ca. halvdelen af den danske befolkning har fordomme over for indvandrere, hvilket skaber udfordringer for den sociale inklusion i det danske samfund, og det skaber ligeledes udfordringer i forbindelse med, at få danskere til at bidrage til integrationen af flygtninge. Fordomme er derfor en stor udfordring for integrationsprocessen, og eftersom forståelse bliver til i dialogen og mødet, ifølge Gadamer, skal flygtninge ud på arbejdspladsen blandt resten af samfundets borgere. En positiv effekt heraf ville være, at mange af de fordomme danskere har om flygtninge, ville forsvinde på grund af mødet, som i Løgstrupsk forstand, bevirker at fordomme smuldrer fordi der ikke er konsensus mellem det billede man havde af f.eks. en flygtning og hvem vi oplever den pågældende flygtning er, når vi lærer flygtningen at kende. Vi skal blive bedre til at sætte os i flygtninges sted for at forstå dem, ifølge Løgstrup og Gadamer.

Med Løgstrups moralfilosofi bliver vi mindet om, hvordan mennesker, i Danmark, men også på tværs af kulturer, bør gebærde sig over for hinanden. På grund af variationer i menneskers opfattelser af etik og basale rettigheder kan der nemt opstå kultursammenstød. Derfor er Løgstrup etik særligt relevant på nuværende tidspunkt, hvor udfordringer med integrationen af flygtninge i Danmark, er et centralt punkt på den politiske dagsorden. I det relationelle forhold, kan Løgstrups etiske perspektiv bidrage til en belysning af de normative forhold, der gør sig gældende i integrationen af flygtninge. Dette gælder både i forhold til trivsel på arbejdsmarkedet, som i alle andre sammenhænge. Den etiske fordring giver os anvisninger om, hvordan vi bør handle i relation til andre mennesker. Fordringen skelner ikke mellem fremmede eller nære relationer, idet det ligger implicit i fordringen, at man altid skal handle til den andens bedste, og at man over for alle mennesker, skal behandle dem, som de skal behandle én selv.

Gadamers teori har været oplagt at bruge i denne opgave fordi den kan være med til at belyse, hvordan man skaber større forståelse på tværs af grupper med kulturelle forskelligheder. Gadamer gør opmærksom på, at gensidigheden er afgørende i det relationelle forhold mellem

mennesker. Ofte får man kun den ene side præsenteret når man taler om integration. Et af målene med denne opgave var at belyse begge sider, for på den måde at skabe et mere nuanceret billede af integrationsprocessen i Danmark. Der er fordomme fra begge sider med hensyn til integration, og her har Gadamer været en nyttig medspiller i forhold til at klarlægge, hvordan forståelse går begge veje og hvorfor det er vigtigt. Derudover, spiller dialog og gensidig forståelse en afgørende rolle i integrationsprocessen fordi det er i dialogen vi når til gensidig forståelse, ifølge Gadamer, og hvis man ikke italesætter udfordringerne sker der ingenting. Den sociale inklusion fremmes ikke gennem skoledansk, men derimod gennem fællesskaber og dialog, på en arbejdsplads eller f.eks. i en fritidsklub, og derfor er arbejdsmarkedsintegration et godt incitament.

Et bud på, hvordan man evt. kan mindske fordomme kunne være, at man viser og fortæller de gode historier på de samme platforme, som viser de negative perspektiver på flygtninge. Det ville muligvis kunne bidrage til at skabe noget mere balance og nuance i forhold til danskernes syn på flygtninge og andre indvandrere, hvis man så flere positive historier, især fra lokalområdet. Hvis virksomheder, der har haft gode oplevelser med f.eks. at have flygtninge i praktik eller løntilskud fortalte om deres oplevelser, kunne det muligvis også være med til på sigt, at skabe en holdningsændring til flygtninge.

Aalborg Kommune har allerede meget fokus på mentorstøtte, og en mentorstøtte, der kommer fra samme land som én selv, vil kunne bidrage positivt til integrationsindsatsen af de nyankomne flygtninge til faglig og sproglig opkvalificering. Det er min påstand, at hvis først man har en flygtning ansat er det nemmere, at ansætte en til fra samme land fordi den allerede ansatte flygtning kan hjælpe med oplæringen af den nye flygtning. Det ville også støtte den sociale inklusion, og hjælpe nyankomne med at overholde mødetider, og videreformidle viden om den rette effektivitet og produktivitet på arbejdspladsen.

Litteraturliste

Biblen: Matthæusevangeliet kapitel 7, vers 12

Ejrnæs, Morten (2002) *Etniske minoriteters tilpasning til livet i Danmark – forholdet mellem majoritetssamfundet og etniske minoriteter*. AMID. Aalborg Universitet

Gadamer, Hans Georg (2005) *Sandhed og metode*. Grundtræk af en filosofisk hermeneutik. Nørhaven Book. Viborg

Geiger, Tinne og Lund, Karen (2010) *Integration gennem voksen- og efteruddannelse – Landerapport Danmark*. Nordisk Ministerråd, København

Hamburger, Charlotte (2006): *Assimilation som et grundtræk i dansk indvandrerpolitik*. Tidsskrift.dk

Horst, Christian (2010); *Integration og ligestilling*; i *Kultur mødet – Definitionernes slagmark*; Folkehøjskolernes Forening i Danmark, FFD

Larsen, Christian Albrekt (2016) *Den danske republik: forandringer i danskernes nationale forestillinger*. Hans Reitzels Forlag

Løgstrup, Knud Ejler (2006) *Den etiske fordring*. KLIM

Løgstrup, Knud Ejler (1987) *Solidaritet og kærlighed og andre essays*. Gyldendal

Løgstrup, Knud Ejler (2015) *Opgør med Kierkegaard*. KLIM (elektronisk udgave)

Riis, Anita Holm (2006) *Kultur mødets hermeneutik – en filosofisk analyse af kultur mødets forudsætninger*. Forlaget Univers. Højbjerg

Thisted, Jens (2011) *Forskningsmetode i PRAKSIS – Projektorienteret videnskabsteori og forskningsmetodik*. Munksgaard Danmark. København

Internetsider:

Forskellighed er er styrke

<http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/637/html5/> (pdf genereret d. 22. marts 2017)

Strategi for modtagelse af flygtninge

<http://www.e-pages.dk/aalborgkommune/1195/html5/> (pdf genereret d. 22. marts 2017)

<http://integrationsbarometer.dk/pdf-filer/851.pdf> (pdf genereret d. 22. marts 2017)

<https://www.kora.dk/media/5571666/KORAintegrationweb.pdf> (pdf genereret d. 27. marts 2017)

<http://uim.dk/publikationer/kommunernes-integrationsindsats-pa-beskaeftigelsesområdet> (pdf genereret d. 27. marts 2017)

<https://www.kora.dk/media/5251083/11104-kommunernes-integrationsindsats.pdf> (pdf genereret d. 2. april 2017)

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=163323#Kap1> (16. april 2017)

<https://flygtning.dk/media/3245271/dfh-integration-undersogelse-af-sprog-og-beskaeftigelse.pdf> (pdf genereret d. 19. maj 2017)

<http://www.kl.dk/Integration/Stadig-et-godt-stykke-vej-til-opfyldelse-af-trepartsaftalen-id219483/> (20. maj 2017)

<http://publications.europa.eu/da/publication-detail/-/publication/1aa55791-3875-4612-9b40-a73a593065a3/language-da/format-PDF/source-29235730> (20.maj 2017)

<http://www.unhcr.org/history-of-unhcr.html> (21. maj 2017)

<http://uim.dk/arbejdsomrader/statsborgerskab> (22. maj 2017)

<http://uim.dk/arbejdsomrader/statsborgerskab/udenlandske-statsborgere-1/betingelser> (22. maj 2017)

<http://www.dst.dk/da/statistik/nyt/NytHtml?cid=20403> (24.maj 2017)

<http://www.km.dk/folkekirken/kirkestatistik/folkekirkens-medlemstal/> (24. maj 2017)

<https://www.muc.dk/laer-at-be/> (24. maj 2017)

<http://www.ft.dk/leksikon/ytringsfrihed.aspx> (24. maj 2017)

Bilag

Bilag 1: Aalborg Kommune

<http://integrationsbarometer.dk/pdf-filer/851.pdf> (21. maj 2017)

Bilag 2: Hele landet

<http://integrationsbarometer.dk/pdf-filer/000.pdf> (21. maj 2017)

Bilag 3: KORA

<https://www.kora.dk/media/5251083/11104-kommunernes-integrationsindsats.pdf> (19. maj 2017)

Bilag 4: Skema 1 + 2, Integrationsbarometeret

<http://integrationsbarometer.dk/det-nationale-integrationsbarometer/barometerbevaegelser>

(22. maj 2017)

Bilag 5: Figur 7,1, Christian Albrekt Larsen

Larsen, Christian Albrekt (2016) *Den danske republik: forandringer i danskernes nationale forestillinger*. Hans Reitzels Forlag

Bilag 6: Figur 6,1 + skema, Christian Albrekt Larsen

Larsen, Christian Albrekt (2016) *Den danske republik: forandringer i danskernes nationale forestillinger*. Hans Reitzels Forlag